

Pauru Nymerohpyry sero Romapõkõ Neneryme

Sero pape tymerose Pauru a, Ritonõpo nymenekahpyry a imehnõ amorepaneme. Serātu rihpõme Pauru kynexine. Tynmerohpyry sero taropose eya Jezu poetory tõ neneryme, Romapõkõ neneryme.

Tynmerohpyryae kurākõ sã kyrirykõ poko Jezu a ekarõko Pauru mana. Ritonõpo neneryme kurākõme sã kyritorỹko Jezu mana. Kurākõme kuenetorykõ Ritonõpo mana Jezu orihtopõpyryke kymyakākõme. Toorihpõpyry ke kyyrypyrykõ topehmase eya. Seromaroro Jezu marõme kuexirykõke kurākõme kuenetorykõ Ritonõpo mana, Tuzenu kurã äpyineme sã kukurohtao xine exiryke roropa.

1 ¹Ynymerohpyry moro onenerykõme Romapõkomo. Ywy ase Pauru. Kyrixtu Jezu poetoryme ase. Ritonõpo nymenekahpyryme ase roropa. Toahmase ywy Ritonõpo a omi kurã poko imehnõ amorepatohme Jezu Kyrixtu poko. ²Ynara tykase Ritonõpo pake urutõkomo a, “Omi kurã ekarõko ase oya xine imeĩpo,” tykase Ritonõpo pake urutõkomo a. Moro poko tymerose eya xine Ritonõpo omiryne, ³Ritonõpo mükuru poko, Kuesẽkõ Jezu Kyrixtu poko. Ahnome tonuruse ynororo kynexine, Tawi paryme. ⁴Ritonõpome roropa kynexine tyrypyhpyke pyra ipunaka. Tumükurume Jezu Kyrixtu exiry poko kutuarõtanohtopone tyjemitunuru ke. Tumükuru eşemãkapone ropa Ritonõpo aorihxĩpo. ⁵Tumükuru a typynanohse jexiryke jerohtoh kurã tokarose Ritonõpo a. Tymenekase ywy eya imehnõ amorepatohme typoko. Kyrixtu akorehmaneme tymenekase ywy, imehnõ patapõkõ eahmatohme ya, Jezu enetupuhthome toto a, Jezu omipona roropa toto ehtohme. ⁶Amarokõ roropa Romapõkomo, toahmase matose Ritonõpo a roropa Jezu Kyrixtu poetoryme oehtohkõme.

⁷Naeroro sero merõko ase onenerykõme Romapõkomo. Ritonõpo opyno xine ipunaka mana. Morara exiryke toahmase matose ipoetoryme oehtohkõme. Ynara ãko ase Ritonõpo a opoko xine, “Romapõkõ kure tyriko Papa. Torëtyke pyra tyriko toto,” ãko ase. Morara ãko roropa ase Kuesẽkomo a, Jezu Kyrixtu a.

“Kure mase Ritonõpo,” katopõpyry

⁸Jezu Kyrixtu toorihse exiryke kyyrypyrykõ epehpyryme, Ritonõpo êpataka oturũko ase opoko xine. Tãkye ase opoko xine, “Jezu tonetupuhse Romapõkomo a,” kary etaryke ya. Morara kary etaryke imehnomo a roropa, tuhkãkomo a

täkye ase. “Kure mase Papa. Täkye ase Romapõkö poko,” äko ase opoko xine. ⁹Aomipona se ase yronymyryme. Naeroro aomiry kurã ekarõko ase imehnomo a Imükuru poko. Wenikehpyra ase opoko xine. Wenikehpyra opoko xine jexiry waro Ritonõpo mana. ¹⁰Imaro jotururuhtao, ynara äko ase, “Papa kapuaono, Romapõkö enese jytory se ase repe, ajohpãme samo, jaropory se awahtao,” äko ase Ritonõpo a. ¹¹Yronymyryme jytory se ase oenese xine. Oururukõ se ase Ritonõpo nekarory kurã poko kyya xine Tuzenu maro, orëpyrahxo oehtohkõme. ¹²Satakorehmatone orëpyra kuehtohkõme. Jakorehmãko matose Jezu enetuputyryke oya xine. Äkorehmatorÿko roropa ase Jezu enetuputyryke ya.

¹³Wekyry tomo, otuarõtanohporykõ se ase. Tuhke rokë jytory se exiase oenese xine repe. Yrome tuhke takorekehkase roropa ywy jytohtome myaro. Imehnõ eahmary se exiase Kuesëkö enetupuhtohme eya xine, moero amaro xine, imehnõ juteutõkara amorepatopõpyry saaro ya Jezu poetoryme toto ehtohme imepÿ pata tõ poro. Moro saaro imehnõ amorepary se ase amaro xine. ¹⁴Ynara tykase Jezu ya, “Ypoko emero patapõkö zuruta,” tykase. Morara exiryke emero zurûko ase. Ituakyry tõ zurûko ase, imehnõ roropa zurûko ase. Ätamorepatyã zurûko ase, atamorepahnõ roropa zurûko ase. Emero toto zurûko ase. “Zuruta toto,” tykase Jezu exiryke ya. ¹⁵Morara exiryke jytory se ase oya xine Roma pona omi kurã poko Jezu Kyrixtu poko ämorepase xine.

Ritonõpo jamitunuru tonetupuhnanõ kurohtao

¹⁶Kyrixtu omiry poko ihximyra ase. Kyrixtu omiry enetupuhnanõ kuräkary waro Ritonõpo mana emero porehme. Juteu tõ mã tukuräkase osemazuhme tonetupuhse toexiryke eya xine. Seromaroro emero eahmãko Ritonõpo mana ikuräkatohme tyya, tonetuputyryke eya xine. ¹⁷Kyrixtu omiry kutuarõtanohtorÿko mana iirypyrymãkö kuräkary poko Ritonõpo a, osepune toto ehtohme Ritonõpo kure exiry maro. Jezu enetuputyryhtao kyya xine kukuräkatorÿko mana. Ynara tymerose Ritonõpo omiry, “Iirypyrymãkö kuräkaryhtao Ritonõpo a, orihpÿme exiko mã toto, tonetupuhse exiryke eya xine.”

Popyra seropõkö exiry poko

¹⁸Yrome kyyrypyrykõ zehno toexiry poko kutuarõtanohtorÿko Ritonõpo mana. Iirypyrymãkö wãnohnõko Ritonõpo mana iirypyryme toto exiryke. (Iirypyrykomo a Ritonõpo omiry tapuruse exiryke sã roropa onetara imehnõ ehtohme.) Morara exiryke toto wãnohnõko Ritonõpo mana. ¹⁹Toehtoh poko ahno tamorepase Ritonõpo a. Morara exiryke Ritonõpo waro se toexirykõ se tahtao xine tuaro exiry toto. Yrome tuaro se pyra toto ipunaka. Morara exiryke toto wãnohnõko Ritonõpo mana. ²⁰Sero nono ritopõpyry poero Ritonõpo jamitunuru enahpyra ehtoh waro toh mana. Ritonõpome nymyry aexiry enetupuhnõko toto. Morara Ritonõpo exiry onenepyra toh mã repe yrome tuaro toto. Ritonõpo poko tuaro mã toto inyrytyã eneryke tyya xine.

Morara exiryke, “Ritonôpo poko zuaro pyra exiase,” kasaromepyra mã toto tuaro toehse toexirykôke. ²¹Ritonôpo waro toh kynexine repe. Yrome kure Kyrihpôkô onyripyra toto. “Kure mase Ritonôpo,” kara roropa toh kynexine. Naeroro aosenetupuhthkô toiparo rokê toehse roropa. Tuaro pyra toehse ropa toto ipunaka. ²²“Zuaro ase,” âko toh mã repe. Yrome tuaropyra toto ipunaka. ²³Orihpÿme Ritonôpo mana. Yrome tosêkôme Ritonôpo onyripyra toto. Okyno tō kuhtopôpyry rokê eahmâko mã toto tosêkôme Ritonôpo myakâme. Orihketô kuhtopôpyry eahmâko rokê mã toto. Ahno sã tyrityã te, torô tō sã tyrityamo, zakare tōkehko sã tyrityã roropa. Mokarohne kuhtopôpyry rokê eahmâko mã toto, tosêkôme.

²⁴Morara exiryke tuaro pyra toto exiryke turumekase toto Ritonôpo a, toto atapotohme rokene, tyrypyrykô poko rokê toto ehtohme rahkene, typenetatohkô poko roropa, enara. Ihximyra toto tyrypyrykô xihpyry poko. Oxirumekara. Tyrypyrykô poko ehse rokê oximônôko toto. ²⁵Zae mã Ritonôpo omiry typoko. Yrome ise pyra mã toto. Ajohpe ehtoh ke imyakâmary se rokê mã toto. Ritonôpo Kuesêkô oneahmara mã toto. Ritonôpo omipona pyra mã toto. Inyrytyã rokê eahmâko mã toto. Ritonôpo eahmary kyya xine kure mana, mosa rokene.

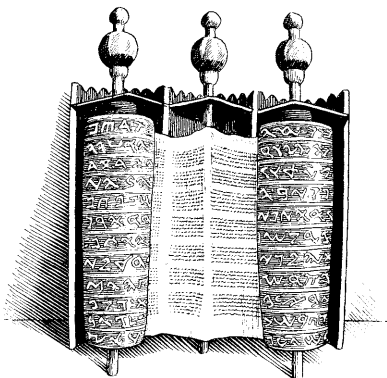
²⁶Yrome tyrypyrykô poko rokê mã toto. Morara exiryke turumekase toto Ritonôpo a, tyrypyrykô poko rokê toto ehtohme. Nohpo tō roropa musurehpe exîko mã toto, ipenetatohkô tytyorômase exiryke. Oxipoko rokê exîko mã toto. ²⁷Morararo orutua komo, typyxiâkô maro se pyra mã toto. Tyoro sã imehnô poko penetâko toto, orutua kô oxipoko xihpyryme exîko roropa toto, nohpo tō poko toehtohkô sã oximaro toto imepÿ orutua maro. Naeroro mokaro wânohnôko Ritonôpo mana, iiryryrykô eehpyryme.

²⁸Ritonôpo poko tuaro toehtopôpyrykô rumekary se toh kynexine. Morara exiryke turumekase ropa toto Ritonôpo a, kurã poko osenetupuhpyra toto ehtohme, tyrypyrykô poko rokê toto ehtohme. ²⁹Pehme toh mana tyrypyrykô ke. Popyra mã toto te, emero otyro se tykyryrykôme rokene, popyra imehnô rîko toto, imehnô zumoxike toto. Imehnô etapâko toto. Imehnô wôko roropa toto. Atatapoîko toto. Imehnô enekunohnôko toto. Oxiehno roropa toto. Iiryryryme toehtohkô poko rokê osekatôpôko toto imehnomo a. ³⁰Imehnô kerekeremâko toto. Ritonôpo zehno toto. Imehnô roropa rîko toto popyra. Epyrypâko toto typoko xine. Orêpyra toexirykô poko osekatôpôko toto. Osenetupuhkehpyra toto tyrypyrykô poko. Tumykô omipona pyra toto. ³¹Zae ehtoh waro pyra mã toto. Opehmato pyra mã roropa toto. Imehnô pyno pyra toto. Imehnô poko enupunara mã toto. ³²Ritonôpo omihpyry waro toh repe. Ynara âko Ritonôpo omiry, “Iiryryrymâkô apotoimo htaka ytôko toh mana, tyrypyry poko exiketomo,” âko. Moro waro toh mã repe. Yrome tyrypyrykô poko ro toto. Onurumekara toto. Popyra kuhse toto. Imehnomo a tyrypyrykô poko exiketomo a, “Kure mase,” âko roropa mã toto.

Iirypyrymākō wānohnōko Ritonōpo mana

2 ¹Jepe tomo, imehnō popyra exiry enetupuhnōko matoheu? Imepỹ ekaroryhtao popyra oya xine, popyra roropa matose, isaaro oexirykōke. Imepỹ rypyry enetuputyryhtao oya xine, mokyro sã tyrypyrhyke awahtao xine, popyra oehthōkō waro roropa matose. ²Zae Ritonōpo exiry waro sytatose, iirypyrymākō apiakaryhtao eya. Tyrypyry poko exiketō apiakāko Ritonōpo mana. ³Yrome amarokō ke? Imehnō iirypyrymākō sã matose. “Mokaro popyra,” āko matose repe. Yrome mokaro sã matose, popyra. Naeroro awānohtorỹko roropa Ritonōpo mana. ⁴Tuhke kuānohpopyra xine mana kyyrypyrykō poko. Axĩ pyra iirypyrymākō wānohpōko roropa mana, oorypyrykō rumekary se exiryke oya xine. Opyno xine Ritonōpo mana. Zuario matose repe. Yrome ynara āko matose, “Kuānohpyra xine Ritonōpo mana. Naeroro kyyrypyrykō poko sehtone,” āko matose. ⁵Yrome onetarahko sã matose, aomipona se pyra oexirykōke. Naeroro awānohpotorỹkohxo Ritonōpo mana, kurākō apiakato po. Morara ahtao kyyrypyrykō zehno Ritonōpo ehtoh enēko sytatose. Zae kuapiakarykō enēko roropa sytatose. ⁶Kuepehmatorỹko Ritonōpo mana, emero porehme, kyyrypyrykō ehepyryme. Kurākō epehmāko kurā ke. Iirypyrymākō epehmāko popỹ ke. ⁷Toitōine matose kure imehnō riry poko penekhepyra. Morara awahtao xine kure oexirykō se matose. “Kure mase. Tuisamehxo roropa mase,” kary etary se matose Ritonōpo a. Orihpỹme oexirykō se roropa matose jūme. Amarokō rīko orihpỹme Ritonōpo mana. ⁸Māpyra imehnō mā typenetatohkō se rokē toto. Zae ehtoh rumekāko toto, azahkuru rokē toehthōkōme. Mokaro zehno Ritonōpo exīko mana. Toto wānohnōko roropa mana. ⁹Mame iirypyrymākō etuarimāko, tuānohse toexirykōke. Jetũ exīko mā toto, juteu tō osemazuhme. Mame juteutōkara roropa. ¹⁰Yrome kure imehnō rihpōkomo a, “Kure mase,” āko eya xine mana. Kure toto rīko Ritonōpo mana. Torētyke pyra toto rīko roropa mana, juteu tō osemazuhme. Mame juteutōkara roropa. ¹¹Zae rokē Ritonōpo kuepehmatorỹko mana juteu tomo, juteutōkara, enara.

¹²Juteutōkara typapeke pyra, Ritonōpo nymeropohpyry Moeze a, moro pyra mā toto. Naeroro Ritonōpo omipona pyra mā toto. Orihnōko rokē toto, jūme, tyrypyrykō ehepyryme. Ritonōpo nymeropohpyry waro pyra ro tahtao xine orihnōko mā toto. Mame juteu tō mā Ritonōpo nymeropohpyry nae. Yrome aomipona pyra roropa toh mana. Naeroro iirypyrykō epehmapōko Ritonōpo mana tynymeropohpyryae ro eya xine. ¹³Ynara exiryke, Ritonōpo nymeropohpyry etaryhtao rokē, etananō iirypyryme ro mā toto, aomipona pyra toto ahtao. Yrome aomipona toehse toto ahtao, kure toto rīko Ritonōpo mana. ¹⁴Ritonōpo nymeropohpyry Moeze a, moro waro pyra mā juteutōkara. Yrome tōsenetuputōpyrykō poe rokē Ritonōpo omipona toehse mā toto. Tamoreme xine tyrypyrykō poko osetupuhnōko mā toto, Ritonōpo nymeropohpyry

(Ro 2.15)

waro pyra ro toto ahtao. ¹⁵Mame toto nyrytã eneryke kyya xine zuaro sytatoše, Ritonõpo nymeropohpyry tymerose sã mã ikurohtao xine. Moro waro sytatoše, kure toto ehtoh eneryke kyya xine. Morararo zae ehtoh waro toexirykõke tyrypyrykõ poko toehse toto ahtao ehxirõko mã toto. Kure toto ahtao ehxiropyra mã toto Ritonõpo nymeropohpyry tymerose exiryke sã toto kurohtao. ¹⁶Morohne poko imehnõ amorepãko ase omi kurã poko toto amoreparyhtao ya. Imeĩpo Jezu Kyrixtu kuapiakatoryko mana Ritonõpo omi poe. Kuosenetupuhtopõpyrykõ enẽko

roropa mana tokare pyra kuosenetupuhtohkõ ahtao ro.

Juteu tõ mã Moeze omihpyry omipona kuhnõko repe

¹⁷Amarokõ ke, juteu tomo? Moeze nymerohpyry enetuputyryke oya xine, “Ritonõpo nymenekahpyryme ase, typoetoryme,” ãko matose. Epyrypãko matose Ritonõpo nymeropohpyry Moeze a waro oexirykõke. Kure matose osekarõko repe. ¹⁸Tõmipona kuexirykõ se Ritonõpo mana. Moro waro matose repe. Inymeropohpyry poko tamorepase oexirykõke zae ehtoh waro matose repe. ¹⁹⁻²⁰“Zuaro pyra exiketõ amorepaneme ase,” ãko matose repe. “Atamorepahnõ amorepaneme ase te, putupyra exiketõ amorepaneme te, zuaro pyra exiketõ amorepaneme te, zae ehtoh waro ase emero,” ãko matose, Ritonõpo nymeropohpyry nae oexirykõke repe. ²¹Yrome imehnõ amoreparyhtao ro oya xine, oorypyrykõ poko ro matose. Imehnomo a ynara ãko matose, “Imehnõ mõkomory osematonanohtou,” ãko matose repe. Yrome ematonanohnõko roropa matose. ²²“Imehnõ nohpo poko pyra ehtoko,” ãko matose. “Imehnõ orutua poko pyra ehtoko,” ãko roropa matose nohpo tomo a. Yrome nohpo tõ poko matou? Mame Ritonõpo myakãme ahno nyrytã se pyra matose repe. Yrome itapyĩ tae inyrytã arõko matose, imaro oturutuh tae. ²³Ritonõpo nymeropohpyry waro oexirykõ poko epyrypãko matose repe, yrome Ritonõpo hxirõko sã matose aomipona pyra awahtao xine. ²⁴Ynara tymerose Ritonõpo omiryryme, “Irypyryme oexirykõke juteu tomo, Ritonõpo kerekeremãko juteutõkara mana,” me tymerose. ²⁵Ritonõpo nymeropohpyry omipona awahtao xine, juteume oehtohkõ kure mana. Yrome Ritonõpo nymeropohpyry omipona pyra awahtao xine, oty kure juteume oehtohkõ nae? Arypyra, popyra rokẽ mana. ²⁶Imehnõ juteutõkara repe. Yrome Ritonõpo nymeropohpyry omipona toehse ahtao, typoetoryme mokaro riko Ritonõpo mana. Juteume exiketõ sã exiko mã toto. ²⁷Naeroro, juteu tõme matose repe, yrome ohxirotoryko mã juteutõkara, Ritonõpo nymeropohpyry omipona pyra oexirykõke. Ritonõpo omiry nae matose, tymerose exiryke. Juteume roropa

matose. Yrome aomipona pyra matose. Măpyra mokaro juteutōkara Ritonōpo omipona exīko mā toto, juteume pyra tahtao xine. ²⁸Onokākō juteume nymyry nae? Onokākō Ritonōpo poetoryme nymyry nae? Ritonōpo poetoryme nymyry pyra mā mokaro juteu pū ke rokē exiketomo, jāipotapihpyry isahkatyamo. ²⁹Yrome juteu tō nymyry mokaro, Ritonōpo poetoryme nymyry exiketomo tukurohtao xine. Tytyrōmase mokaro kurohtao Ritonōpo zuzenu a mana, Moeze nymerohipyry omipona toexirykōke pyra. Mokaro Ritonōpo zamaro mā toto. “Kure mase,” āko Ritonōpo eya xine mana, morara kara ahno ahtao ro.

3 ¹“Morara ahtao otyme kure juteume exiry? Otyme kure roropa aipotapihpyry sahkary?” āko matose otarāme. ²Kure ro nase juteume exiry. Ynara exiryke, tōmihpyry tokarose Ritonōpo a juteu tomo a. ³Toitoina juteu tō onenetupuhpyra toehse repe. Yrome mokaro sā pyra Ritonōpo mana. Zae exikehpyra mana ipunaka. ⁴Ritonōpo zae exikehpyra mana. Imehnō ajohpe ahtao ro emero porehme zae ro mana. Ynara tymerose Ritonōpo omiryse sero poko, “Zae oexiry poko utuarōtanohpōko mase ōtururuhtao.

Kure rokē oehtoh poko zuaro kamexipōko mase imehnomo a ohxiroryhtao,”

me tymerose pake.

⁵Otarāme kyyrypyrykō poko kuahtao xine ro Ritonōpo kure ehtoh enetupuhnōko imehnō mana. Otara āko sytatou morara ahtao? Morara ahtao, “Ritonōpo zae pyra mana kuānopyrykohtao,” āko imepỹ mā otarāme repe. Morara katopōpyry totase ya imehnomo a repe. ⁶Azhkuru morara kary ipunaka. Ritonōpo zae pyra ahtao, seropōkō apiakasaromepyra exiry.

⁷“Yrome yyrypyry poko jahtao imehnō tuarōtanohpōko ase emero motye kuhse Ritonōpo zae ehtoh poko. Morara ahtao oty katohme juānohnōko nae yyrypyry poko? ⁸Naeroro kyyrypyrykō poko sehtone Ritonōpo rokē kure exiry enetohme imehnomo a,” āko otarāme repe. “Ỹ, morara āko Pauru,” āko imehnō mā repe, ykerekereananomo, yhxirotohme repe. Mokaro wānohnōko Ritonōpo mana, zae rokene, toto rypyry epehpyryme.

Kurākō nymyry pyra sero nono po

⁹Morarama otarāme ynara āko matose, “Juteume kuexirykōke kurehxo sytatose, juteutōkara kure hkopyra toh mana,” āko otarāme matose repe. Arypyra, pake kuuruatose moro poko. Juteu tō sā juteutōkara mana. Tyrypyhpyke sytatose oxisamo. Kyyrypyrykō rumekary waro pyra sytatose. ¹⁰Ynara āko Ritonōpo omiry moro poko,

“Sero nono po kurākō pyra mā ipunaka.

Emero porehme tyrypyhpyke toehse.

¹¹Zae ehtoh waro exiketō pyra roropa mā ipunaka.

Ritonōpo omipona se exiketō pyra mā ipunaka roropa.

¹²Toeramase ropa toto Ritonōpo winoino.

Ritonôpo waro ehxîpo tyrypyrykô poko toehse ropa toto, emero porehme.

Kure toehtohkô poko pyra toto, emero porehme.

13 Aomirykô onekunohto mana.

Ajohpe xihpyry aomirykô mana, opi orihmatô samo.

Okoi epity sâ aomirykô mana.

14 Imehnô kerekeremâko mǎ toto tōmirykô xihpyry ke.

15 Axî imehnô osanumâko toto.

Axî imehnô etapâko roropa toto.

16 Imeimehnô ryhmâko toto.

Toto tuarimapôko roropa toto.

17 Kure toexirykô waro pyra toto imehnô maro.

18 ‘Ritonôpo, tuisa imehxo mase, yna esemy,’ kara mǎ toto,”

me tymerose pake Ritonôpo omiryme.

19 Ritonôpo nymeropohpyry omipona se exikety ahtao, mame toiro tyrypyry poko toehse ropa ahtao, Ritonôpo omipona pyra toehse. Popyra mǎ ipunaka Ritonôpo a, imehnô iirypyrymâkô samo. Ritonôpo ezukuru waro pyra toehse ynororo, tyrypyhpyke toehse toexiryke. 20 Ekurâkasaromepyra sytatose Ritonôpo nymeropohpyry omipona kuehtohkōme. Ritonôpo nymeropohpyry kutuarôtanohtorýko rokê mana kyyrypyrykô poko.

Iirypyrymâkô kurâkary poko Ritonôpo a

21 Yrome seromaroro Ritonôpo a tōsenetupuhtopōpyry tonepose kyya xine iirypyrymâkô kurâkary poko tyya. Tynymeropohpyry omipona kuexirykōke kukurâkatorýko Ritonôpo nae? Arypyra ipunaka. Ynara kutuarôtanohtorýko Moeze nymerohpyry mana, imehnô urutôkô nymerotyǎ roropa, 22 iirypyrymâkô kurâkâko Ritonôpo mana Jesu Kyrixtu enetuputyryke eya xine. Emero Kyrixtu enetupuhnanô kurâkâko Ritonôpo mana, oxisǎ tyrypyhpyke kuexirykōke emero porehme. 23 Kymarokô emero tyrypyhpyke. Osepune pyra sytatose, Ritonôpo kure exiry maro. 24 Yrome Ritonôpo kypyno xine ipunaka. Morara exiryke enetuputyryhtao kyya xine kukurâkatorýko ropa mana, Jesu Kyrixtu orihtopōpyry ke. Aorikyry ke topekahse sytatose kyhxiropyra xine joroko tamuru ehtohme. 25 Ritonôpo Tumûkuru ekarone aorihtohme, iirypyrymâkô kurâkatohme tyya, enetuputyryhtao eya xine. Tumûkuru tokarose kure toehtoh poko imehnô tuarôtanohtohme iirypyrymâkô kurâkaryhtao eya. Osemazuhme aporo kuānohpopyra xine aporo Ritonôpo kynexine kyyrypyrykô poko. 26 Yrome seromaroro kyyrypyrykô epehmapôko Ritonôpo mana. Emýpôko mana, zae aehtoh waro imehnô ehtohme, iirypyrymâkô kurâkaryhtao eya. Morarama Tumûkuru ekaroryke zae toehtoh poko kutuarôtanohtorýko Ritonôpo mana. Iirypyrymâkô kurâkary poko roropa kutuarôtanohtorýko mana, Jesu enetuputyryke eya xine.

²⁷Morara ahtao oty poko epyrypãko sytatau? “Ypoe rokẽ kure jenẽko Ritonõpo mana,” ãko sytatau? Arypyra. “Ritonõpo nymeropohpyry omipona jehtopõpyryke kure jenẽko Ritonõpo mana,” ãko roropa sytatau? Arypyra roropa. Aomipona pyra sytatose ipunaka. Enetuputyryke rokẽ kyya xine tukurãkase sytatose. ²⁸Seromaroro zuaro sytatose. Kukurãkatorỹko Ritonõpo mana Kyrixtu enetuputyryke rokẽ kyya xine, inymeropohpyry omipona kuexirykõke pyra. ²⁹Juteu tõi rokẽ esẽme Ritonõpo nae? Arypyra, juteu tõi esẽme mana, juteutõkara esẽme. Emero esẽme mana, enara. ³⁰Toiro Ritonõpo mana. Juteu tõi kurãkãko mana Jesu enetuputyryke eya xine. Morararo juteutõkara kurãkãko Ritonõpo mana tonetuputyryke eya xine roropa. ³¹Morara ahtao Kyrixtu enetuputyryke kyya xine Ritonõpo nymeropohpyry rumekãko sytatau? Arypyra, onurumekara sytatose. Jesu enetuputyryhtao kyya xine, inymeropohpyry omipona kuhse sytatose exĩko.

Ritonõpo enetupuhtopõpyry Aparão a

4 ¹Mame otarãme imepỹ juteu ynara ãko, “Morara ahtao otara ãko sytatau kytamurukõ Aparão poko? Oty pokoino Aparão tukurãkase Ritonõpo a?” ãko, ekaropõko otarãme. ²Etatoko pahne, tamoreme kure Aparão toehse ahtao, Ritonõpo nymeropohpyry omipona toexiryke, otarãme kure toexiry poko epyrypary repe. Yrome Ritonõpo netaryme kure toexiry poko epyrypasaromepyra kynexine. ³Ynara tymerose Ritonõpo omiryne, “Ritonõpo tonetupuhse Aparão a. Naeroro enetuputyryke eya iirypyry korokane Ritonõpo. Mame kure tonese Ritonõpo a,” ãko Ritonõpo omiry. ⁴Erohketõ erohnõko mana. Mame ehehpyry apoĩko mã toto, toerohtamitukõme. Moro ehehpyry perezẽtime rokẽ pyra mana, aerohtamitukõme tokarose. ⁵Yrome iirypyrymãkõ kurãkary ropa Ritonõpo a moro sã pyra mana. Tonetupuhnanomo a, “Kure mase, tukurãkase ropa ya,” ãko Ritonõpo mana. Yrome morara kara mana tamoreme kure toehtoh kuhnanomo a. ⁶Sero poko tymerose Tawi a pake, tãkye exiketõ poko iirypyrykõ kurãkary ke Ritonõpo a, tamoreme kure toehtoh onukuhpyra toto ahtao. ⁷Ynara tymerose Tawi a, “Tãkye kuhse mokaro mana tyrypyrykõ tykorokase exiryke Ritonõpo a. Iirypyrykõ onenepyra toehse roropa Ritonõpo mana.

⁸Morararo tãkye kuhse iirypyrymanõpo mana, tyrypyry tykorokase exiryke Kuesẽkomo a,” tykase. Moro tymerose pake Tawi a.

⁹“Tãkye kuhse mokaro,” tykase Tawi juteu tõi poko rokẽ pyra. Juteutõkara roropa morararo mana. Ynara ãko ase Ritonõpo omi poe, “Ritonõpo tonetupuhse Aparão a. Naeroro Ritonõpo enetuputyryke eya, tukurãkase Ritonõpo a,” ãko.

¹⁰Otara ahtao Aparão tukurãkase nae? Aĩpotapihpyry sahkaxĩpo tukurãkase nae Ritonõpo a? Arypyra, onysahkara ro ahtao tukurãkase Ritonõpo a. ¹¹Imeĩpo tyaĩpotapihpyry tysahkapose Aparão a, imehnõ tuarõtatohme ikurãkatopõpyry poko Ritonõpo a. Ritonõpo enetuputyryke eya, tukurãkase ynororo onysahkara

ro ahtao. Naeroro emero Ritonôpo enetupuhnanõ tamurume Aparão mana. Juteutõkara roropa tukurākase mã toto Ritonôpo a tyaikõ potapihpyry onysahkara ahtao ro, Aparão kurākatopõpyry saaro. ¹²Morararo juteu tomo, Aparão paryme mã toto, jaikõ potapihpyry tysahkase exiryke rokẽ pyra. Aparão paryme mã toto Ritonôpo enetuputyryke tyya xine, enetupuhtopõpyry saaro Aparão a. Tyaikõ potapihpyry onysahkara ahtao ro tukurākase toto Ritonôpo a Aparão kurākatopõpyry saaro.

Ritonôpo nekarory apoiko sytatose enetuputyryhtao kyya xine

¹³Ynara tykase Ritonôpo Aparão a, “Seropõkõ esẽme oriko ase apakõ maro, enara,” tykase Ritonôpo Aparão a. Morara tykase Ritonôpo tynmeropohpyry omipona exipitopyra Aparão ahtao. Tosẽme Ritonôpo tonetupuhse Aparão a exiryke tukurākase exiryke roropa eya, morara tykase Ritonôpo eya. ¹⁴Kurākõ ekarõko Ritonôpo mana tynmeropohpyry omipona exiketomo a rokẽ pyra. Tynmeropohpyry omipona exiketomo a rokẽ kurākõ ekaroryhtao toiparo rokẽ Jezu senetuputory. Toiparo rokẽ roropa, “Kurākõ ekarõko ase oya xine,” tykase Ritonôpo exiry kyya xine. ¹⁵Tynmeropohpyry omipona pyra exiketõ wānohnõko Ritonôpo mana. “Jomipona pyra matose,” kara Ritonôpo mana tynmeropohpyry onetapõnõpo tomo a, aomiry waro pyra toto exiryke.

¹⁶Naeroro omomõke pyra Ritonôpo mana, “Kurākõ ekarõko ase oya jenetuputyryke oya,” tykase ynororo Aparão a. Toipe Ritonôpo mana, tõmihpyryae ro mana. Naeroro kurākõ ekarõko kyya xine mana emero tonetupuhnanomo a, Aparão a ekarotopõpyry saaro. “Ynmeropohpyry omipona exiketomo a rokẽ kurākõ ekarõko ase,” kara Ritonôpo kynexine. Yrome ynara tykase ynororo, “Jenetupuhnanomo a kurākõ ekarõko ase emero,” tykase ynororo. Naeroro Ritonôpo a kytamurukõme Aparão mana, Ritonôpo enetuputyryke kyya xine, enetupuhtopõpyry saaro Aparão a. ¹⁷Ynara tymerose Ritonôpo omiryne, “Jomi poe tuhke patapõkõ ynara āko, ‘Kytamurukõme Aparão mana isaaro Ritonôpo enetuputyryke kyya xine,’ āko,” tykase Ritonôpo Aparão a. Ritonôpo tonetupuhse Aparão a, aorihtyā esemākaoneme ropa kynenetupuhne. Tõmiry ke emero tyriry waro exiketyme roropa, kynenetupuhne. ¹⁸“Apakõ tuhke emānõko mana, ekuhpõme exiko mã toto,” tykase Ritonôpo Aparão a. “Ypoe tuhke patapõkõ tamurume exiko mase,” tykase. Mame zae Ritonôpo omiry ehtoh tonetupuhse Aparão a. “Tõmihpyryae ro kure jyriko Ritonôpo mana,” tykase Aparão tyya rokene. Yronomyryme tonetupuhse eya. Emũkuasaromepyra tahtao, tãhpome toexiryke, toraximase ynororo. “Umũkuru ekarõko ya Ritonôpo mana,” tykase. ¹⁹Tãhpome toehse Aparão, 100me exisasaka jeimamyry taropose eya. “Emũkuasaromepyra ase orihsasaka jexiryke,” tykase Aparão tyya rokene. “Ypyty Sara roropa kunumixime mana, emũkuasaromepyra ynororo roropa,” tykase tyya rokene. Yrome Ritonôpo omiry zae ehtoh onenetupuhkehpyra kynexine, emũkuara tahtao ro. ²⁰Ritonôpo onenetupuhkehpyra kynexine. “Nary rokene,” kara roropa kynexine. “Seropõkõ esẽme oriko ase, apakõ roropa,”

katopõpyry poko Ritonõpo a wenikehpyra kynexine. Ritonõpo enetuputyryke, tyjamihtase Aparão. Mame, “Kure mase,” tykase ynororo Ritonõpo a. ²¹Ritonõpo jamitunuru poko tonetupuhse Aparão a exiryke, Ritonõpo nekarory apoiry waro kynexine. ²²Morara exiryke roropa Ritonõpo enetuputyryke eya, Aparao kurākane Ritonõpo. Kurāme tyrise ynororo. ²³Moro tymerose Ritonõpo omiryme, “Kunukurākane Ritonõpo. Kurāme tyrise ynororo,” tykase. Moro tymerose Aparão poko rokẽ pyra. ²⁴Kypoko xine moro tymerose roropa, tukurākase kuexirykõke Ritonõpo a. Kurākõme tyrise sytatose roropa, Kuesẽkõ Jezu ẽsemākaphpõ enetuputyryke kyaa xine. ²⁵Tumũkuru tokarose Ritonõpo a aorihthome kyyrypyrykõ pokoino. Mame tõsemākapose ropa ynororo kukurākatohkõme.

Zae kuexirykõ ropa Ritonõpo a

5 ¹Mame tukurākase kuexirykõke Ritonõpo a, Kuesẽkõ Jezu Kyrixtu enetuputyryke kyaa xine, Ritonõpo epeme sytatose toehse. ²Ipokoino toenupunase kypoko xine Ritonõpo, tonetupuhse kyaa xine exiryke. Ritonõpo maro tuisame kuehtohkõ eraximāko sytatose. Naeroro atākyemāko sytatose. ³Kuetuarimarykohtao roropa atākyemāko sytatose. Ynara exiryke, kuetuarimarykõke kuoseanahtorykõ waro exiko sytatose. ⁴Mame kuoseanahtorykohtao, “Kure mase,” āko Ritonõpo mā kyaa xine. “Kure mase,” kary Ritonõpo a eraximaryke kyaa xine, penekhepyra sytatose Ritonõpo maro kuehtohkõ eraximary poko kyaa xine. ⁵Ritonõpo maro kuehtohkõ eraximaryhta kyaa xine atasamara sytatose, toiparo rokẽ pyra eraximaryke kyaa xine. Ritonõpo imehnõ pyno ipunaka. Kypyno xine roropa mana. Naeroro Tuzenu kurā ekaroase kyaa xine, kukurohtaka xine aomõtohme, imehnõ pyno roropa kuehtohkõme.

⁶Kuatakorehmarykõ waro pyra ro kuahtao xine, Kyrixtu kynorihne, aorihthopo toehse ahtao. Tummy omi poe kynorihne iirypyryme kuahtao xine ro. ⁷Tupime sã kuorikyrykõ kyaa xine mana imepỹ kurā orihpyra ehtohme. Otarāme toitoine toorikyry zuno pyra exikety osekarõko mana orihtohme tope kurā orihpyra ehtohme. ⁸Yrome moro motye kuhse kypyno xine Ritonõpo ehtoh mana. Iirypyryme ro kuahtao xine Kyrixtu kynorihne kymyakākõme, orihpyra kuehtohkõme. ⁹Toorikyry ke kure kyriatose Ritonõpo neneryme. Naeroro kypyno xineho toexiryke jũme kypoko xine enupunāko mana, kyzehno xine pyra Ritonõpo ehtohme. ¹⁰Pake Ritonõpo zehno ehse kymarokõ repe. Yrome tope tome kyriatose Tumũkuru orikyry ke. Seromaroro Kyrixtu tõsemāse ropa exiryke kyjamihtanohtorỹko mana, tõmipona kuehtohkõme, jũme orihpỹme toexiryke. ¹¹“Jepe tõ matose,” tykase Ritonõpo kyaa xine. Kuesẽkõ Jezu Kyrixtu Ritonõpo epeme kyriatose, kypyno xine toexiryke, toorihse toexiryke roropa kymyakākõme. Naeroro atākyemāko sytatose Ritonõpo epeme toehse kuexirykõke.

Atão poko Kyrixtu poko roropa

¹²Pake, toirõ Atão iirypyryme toehse. Mame mokyro poe tonuruse seropõkõ emero porehme. Ipoenõ emero iirypyryme toehse Ritonõpo

a tyyrypyhpyke Atão exiryke. “Orihnōko mā iirypyrymākomo,” tykase Ritonōpo. Naeroro ahno emero orihketōme toehse roropa, tyyrypyhpyke toexirykōke, emero porehme. ¹³Seropōkō iirypyryme toh kynexine tynmeropohpyry onymeropopyra ro Ritonōpo ahtao Moeze a. Yrome, “iirypyryme matose,” kara Ritonōpo kynexine aporo eya xine, tynmeropory onymeropopyra ahtao ro Moeze a. ¹⁴Mame Atão ehtopōpyry poe Moeze ehtopōpyry pona orihnōko emero seropōkomo. Atão rypyry sā pyra imehnō rypyry kynexine otarāme, Atão ehtopōpyry sā pyra toexirykōke, Ritonōpo omipona pyra Atão exiryke. Yrome isaaro toorihse roropa toto.

Mame Atão ehtopōpyry kynexine imep̃y poko enetupuhtohme, kapu ae aepyry enetupuhtohme, oehpyra ro ynororo ahtao. ¹⁵Tuhkākō toorihse Atão rypyry pokoino. Māpyra Ritonōpo nyrihpyry kure kuhse mana. Kypyno xine kuhse mana. Jamihme roropa mana. Iirypyrymākō kurākāko tuhke, Jezu Kyrixtu pokoino, toorihse exiryke kyyrypyrykō epehpyryme. ¹⁶Atão toiro kynexine repe. Yrome ipoenō, ipakō roropa emero iirypyryme toehse Ritonōpo a Atão rypyry pokoino. “iirypyryme matose ya,” tykase Ritonōpo eya xine. Māpyra Jezu Kyrixtu a tukurākase ropa mā toto. Seromaroro, “Zae mase ya,” āko Ritonōpo mana Atão pakomo a Jezu enetuputyryhtao eya xine. Atão rypyry toiro repe. Yrome moro pokoino popyra toehse tuhkākomo. Māpyra Ritonōpo nekarohpyry ke rokē tuhkākō tyyrypyry poko exiketō kurākōme exīko ropa mana. Orihp̃yme exīko roropa mana. ¹⁷Ajohpe pyra mana. Toiro rypyry pokoino orihketōme seropōkō toehse toirō poe. Yrome Atão nyrihpyry motye kuhse imep̃y nyrihpyry mana, Jezu Kyrixtu nyrihpyry. Ritonōpo nekarohpyry tapoise kyya xine ahtao, kukurākatone ropa. Kure kyritor̃yko ropa mana. Mame tuisame exīko sytatose, Jezu Kyrixtu pokoino.

¹⁸Naeroro Atão Ritonōpo omipona pyra kynexine. Iirypyry pokoino isaaro seropōkō toehse popyra, emero porehme. Māpyra Kyrixtu Tummy omipona toexiryke ipunaka toorihpōpyry ke kukurākatone ropa kyhxiropyra xine joroko tamuru ehtohme, kyyrypyrykō xihpyry poko pyra kuehtohkōme, orihp̃yme kuehtohkōme roropa, enara. ¹⁹Tuhkākō iirypyryme toehse kynexine toiro orutua pokoino, Ritonōpo omipona pyra aehtopōpyry pokoino. Māpyra Ritonōpo omipona Kyrixtu ehtopōpyryke, toorikyry ke tuhkākō tukurākase ropa eya.

²⁰Ritonōpo a tynmeropohpyry tokarose Atão pakō amorepatohme, iirypyryme toehtohkō waro toto ehtohme. Yrome tyyrypyrykō poko itamurumehxo toehse toto seropōkomo. Orihnōko mā toto emero, iirypyryme toexirykōke. Ritonōpo maro pyra exīko mā toto. Yrome Ritonōpo itamurumehxo seropōkō pyno mana. ²¹Naeroro kyyrypyrykō pokoino orihketōme toehse sytatose. Morara exiryke Tumūkuru Kyrixtu tonehpose aorihpōme kymyakākōme. Kypyno xine toexiryke kukurākator̃yko mana, orihp̃yme kuehtohkōme, jūme Jezu Kyrixtu kuesēkō maro kuehtohkōme.

Aorikyhyryr sã kyyrypyrykomo a tuaro pyra sehtone

6 ¹Kurãkõ onekarokehyrya Ritonõpo mana kyaa xine iirypyryme kuahtao xine ro. Naeroro otarãme ynara ãko imepỹ mana, “Morara ahtao kyyrypyrykõ poko ro sehtone, itamurumehxo kypyno xine Ritonõpo ehtoh waro imehnõ ehtohme.” ²Arypyra. Morara kara ehtoko. Aorihtyã ekepyry oseremara mana. Mokyro saaro sytatose, kyyrypyrykõ poko pyra, Kyrixtu enetuputyryhtao kyaa xine kuesẽkõme. ³Tõpurihkase kuahtao xine, Jezu Kyrixtu poetoryme kuexirykõ waro imehnõ ehtohme, kyyrypyrykõ turumekase kyaa xine, aorihtyã ekepyry oseremara exiry samo. Moro poko osenetupuhtoko. ⁴Moraramẽ ipoetoryme tõpurihkase kuahtao xine imaro toorihse sã sytatose. Imaro tonẽse sã roropa sytatose. Kyrixtu kynorihne Tummy omi poe. Moro saaro taroino Jezu Kyrixtu omipona ytoytõko sytatose. Tyjamitunuru poe Tumükuru êsemãkapone ropa Ritonõpo. Emero motye kuhse Ritonõpo jamihme mana. Naeroro tyrisenã sã osenetupuhnõko sytatose, Jezu jamitunuru nae kuexirykõke.

⁵Typoe kynorihne Kyrixtu wewe pokona. Moro saaro kypoe xine ro kyyrypyrykõ poko pyra sytatose. Mame tyjamitunuru tokarose Ritonõpo a Tumükuru a tõsemãkapose ropa ahtao eya. Moro saaro Kyrixtu jamitunuru nae sytatose. Kyyrypyrykõ turumekase kyaa xine. Kuesẽkõ omipona rokẽ sytatose ijamitunuru nae kuexirykõke. ⁶Osemazuhme kyyrypyrykõ poko rokẽ sexiataose. Ipoko exikehyra sexiataose. Etuarimãko sexiataose. Ahno namoto tosẽ onurumekara. Moro sã kyyrypyrykõ onurumekara sexiataose. Irumekary waro pyra sexiataose. Yrome taroino kyyrypyrykõ poko pyra rokẽ sytatose. Kumykõ omi poe Kyrixtu kynorihne tyjamitunuru ritohme kukurohtaka xine, kyyrypyrykõ poko pyra kuehtohkõme. Naeroro pake kuehtopõpyrykõ sã pyra sytatose, kyyrypyrykõ poko pyra sytatose toehse. ⁷Toorihse kuahtao xine oseremara sytatose. Moro sã kyyrypyrykõ poko pyra sehtone, aorikyhyry samo. Morara kuahtao xine etuarimara sytatose. Mame, “Zae mase ya,” ãko Ritonõpo kyaa xine mana. ⁸Mame jũme orihpỹme exĩko sytatose Jezu maro. Typoe ro kynorihne Jezu. Isaaro kypoe xine ro kyyrypyrykõ turumekase kyaa xine. Naeroro ynara enetupuhnõko sytatose, jũme orihpỹme exĩko sytatose Jezu maro. ⁹Kyrixtu tõsemãkapose ropa mana, orihzomopyra aehtohme jũme. Moro waro sytatose. Aorihmaposaromepyra imehnõ mana jũme. ¹⁰Kynorihne Jezu kyyrypyrykõ ehepyryme. Toiro kynorihne orihzomopyra ehtohme jũmãme. Seromaroro orihpỹme ropa mana kure rokẽ Ritonõpo maro. ¹¹Mame wenikehyra ehtoko. Kyyrypyrykõ turumekase kyaa xine. Ipoko pyra toehse sytatose. Taroino Ritonõpo omipona rokẽ ytoytõko sytatose tyrisenã sã kuosenetupuhtohkõ toehse exiryke. Kure rokẽ Jezu Kyrixtu maro sytatose.

¹²Epohnohpyra ehtoko oorypyrykõ poko, oexirykõ poko. “Yrypyry poko ehxi,” kara ehtoko. Iirypyryme oehtohkõ poko penetara ehtoko. Oorypyrykõ poko pyra ehtoko ipunaka. ¹³Tyrypyrykõ poko exiketõ wãnohnõko Ritonõpo mana. Yrome Ritonõpo omipona exiketõ kapu aka ytõko mã toto.

Osemazuhme aporo oorypyrykõ poko mexiatose. Yrome seromaroro Ritonõpo omipona rokẽ ytoytõko matose. Morara exiryke, “Jesẽme mase,” kara ehtoko ipunaka joroko tamuru a. “Õmi poe yrypyry poko ase,” kara roropa ipunaka eya. Yrome Ritonõpo a rokẽ, “Yna esẽme mase,” kahtoko. “Ajamitunuru ekaroko yna a, zae yna ehtohme, õmipona,” kahtoko eya. ¹⁴Oorypyrykõ poko pyra ehtoko, Ritonõpo nymeropohpyry Moeze a ohxiropyra xine ehtohme. Ritonõpo namotome rokẽ toehse matose, eya tukurākase oexirykõke.

Kuesẽkõ namotome sã zae rokẽ ehtoh poko

¹⁵Seromaroro tukurākase sytatose Ritonõpo a inymeropohpyry omipona kuexirykõke pyra. Imükuru orikyry enetuputryke kyaa xine tukurākase sytatose. Yrome ynara kara ehtoko, “Ritonõpo nymeropohpyry omipona pyra kuahtao xine ro tukurākase sytatose. Naeroro kyyrypyrykõ poko ro sehtone,” kara ehtoko. ¹⁶Imepỹ poetoryme oexirykohtao aomipona oehtohkõme, inamotome exiko matose. Mame oesẽkõ onurumekara matose, ipyno oexirykõke. Moro saaro tyrypyrykõ poko exiketõ tyrypyrykõ onurumekara mã toto. Yrome matose Ritonõpo omipona se toehse. Zae exiko roropa matose Ritonõpo maro jũme. Moro poko wenikehpyra ehtoko. ¹⁷Osemazuhme oorypyrykõ poko mexiatose. Yrome Ritonõpo omiry etaryke oya xine, tonetupuhse oya xine. Ātamorepatopõpyrykõ omipona toehse matose yronymyryme. Moro poko, “Kure mase Papa kapuaono,” āko ase Ritonõpo a. ¹⁸Tyrypyry poko exiketõ tymyhse sã mã toto. Yrome Ritonõpo jamitunuru tomõse okurohtaka xine, oorypyrykõ poko pyra oehtohkõme. Seromaroro joroko tamuru omipona pyra matose. Ritonõpo omipona rokẽ matose. ¹⁹Oya xine oturũko ase tarõkõ oturutoh saaro oorypyrykõ rumekary waro pyra oexirykõke, Ritonõpo omipona exiry waro pyra roropa oexirykõke. Osemazuhme oorypyrykõ poko se mexiatose. Zae pyra oehtohkõ poko mexiatose. Popyra oehtohkõ poko mexiatose roropa. Mãpyra seromaroro osekarotoko ipunaka Ritonõpo a zae rokẽ oehtohkõme, kure ehtoh poko rokẽ oehtohkõme ineneryme.

²⁰Oorypyrykõ poko awahtao xine zae oehtohkõ poko pyra mexiatose. ²¹Morara exiryke otyme kure oya xine oorypyrykõ poko oehtopõpyrykõ nae? Arypyra. Oorypyrykõ poko oehtopõpyrykõ poko ehxirõko matose seromaroro. Tyrypyry poko exiketõ toorihse ahtao, ameke rokẽ exiko mã toto Ritonõpo a jũme, tyrypyrykõ ehehpyryme. ²²Yrome seromaroro oorypyrykõ poko pyra oehtohkõme tymyhpokase ropa sã matose, Ritonõpo namotome rokẽ oehtohkõme. Naeroro tõmipona oritorỹko Ritonõpo mana. Mame imeĩpo orihpỹme oritorỹko roropa mana jũme. ²³Ynara exiryke, kyyrypyrykõ ehehpyryme orihnõko sytatose. Yrome Ritonõpo nekarohpyry ke orihpyra sytatose jũme. Jezu Kyrixtu kuesẽkõ marõme exiko sytatose, toorihse exiryke kymyakākõme.

Typye exiketō ehtoh samo

7 ¹Moeze nymerohpyry mã kuamorepara xine toehse, Jezu Kyrixtu omipona kuexirykōke. Wekry tomo, ynara waro matose, kowenu omiry sã Ritonōpo nymeropohpyry mana. Aomipona sytatose orihpyra kuahtao xine rokene. Toorihse kuahtao xine aomipona exikehnōko sytatose. ²Niotakety morararo mana. Niotakety tynio maro exiko mana toorihtho ponãmero. Ritonōpo nymeropohpyry poe ipytyyme exiko mana tynio orikyry ponãmero. Yrome toorihse inio ahtao tynioke pyra ropa nohpo exiko mana. Toorihse inio exiryke pytȳpome toehse ynororo. ³Naeroro imepȳ orutua maro mokyro toehse ahtao, orihpyra ro inio ahtao popyra mana. Iirypyryme mana. Yrome toorihse inio ahtao, tynioke pyra toehse ropa mana. Kowenu omihpyryae ro iniotary ropa kure mana. Morararo Ritonōpo nymeropohpyryae ro mana. Iirypyryme pyra mana imepȳ maro iniotary ropahthao, inio toorihse exiryke. ⁴Wekry tomo, osemazuhme azahkuru sexiataose. Ynara sosenetuputyatose, “Kure sytatose Ritonōpo a inymeropohpyry omipona kuexirykōke,” sytatose repe. Yrome seromaroro azahkuru kuosenetupuhtohkō turumekase kyya xine, tynio ekepyry rumekatopōpyry sã nohpo a. Ynara enetupuhnōko sytatose, Ritonōpo a tukurākase sytatose inymeropohpyry omipona kuexirykōke pyra. Yrome Jezu orihthopōpyry enetuputyryke kyya xine tukurākase sytatose. Seromaroro aẽsemamyhpyry ropa poetoryme toehse sytatose. Naeroro Jezu omipona ytoytōko sytatose. ⁵Kypenetatopōpyrykō xihpyry poko kuahtao xine, kyyrypyrykō poko ehse kymarokomo. Mame, “Morohne poko pyra ehtoko,” karyke Ritonōpo a, tynymeropohpyryae, itamurumehxo kyyrypyrykō poko se sexiataose. Yrome kyyrypyrykō onurumekara kuahtao xine ameke rokẽ exiko sytatose Ritonōpo a toorihse kuahtao xine. ⁶Moeze nymerohpyry omipona se kuehtopōpyrykō kymykyrykō sã kynexine. Yrome Jezu kynorihne kymyakākōme. Morara exiryke seromaroro Ritonōpo omipona kuexirykō waro sytatose. Aomipona ytoytōko sytatose Moeze nymerohpyry omipona kuexirykōke pyra. Yrome Ritonōpo zuzenu a kuosenetupuhtohkō kurākaryke aomipona ytoytōko sytatose.

Moeze nymerohpyry yrypyry poko jehtoh poko

⁷Morara ahtao otara āko sytatou Moeze nymerohpyry poko? Popyra Moeze nymerohpyry nae? Arypyra. Yrome Moeze nymerohpyry eneryhtao ya yrypyry poko zuaro toehse ywy. Ynara tymerose exiryke, “Imehnō mōkomory poko penetara ehtoko, ipyty poko roropa penetara ehtoko,” karyke Moeze nymerohpyry a morohne poko ypenetary poko zuaro toehse ywy. ⁸Mame Ritonōpo nymeropohpyry etaryhtao kyya xine zuaro exiko sytatose. Popyra Ritonōpo a kyyrypyrykō poko kypenetarykō mana. Moro waro toehse sytatose repe. Yrome itamurumehxo imehnō mōkomory poko penetāko sytatose, ipyxiākō poko penetāko roropa sytatose Ritonōpo nymeropohpyry eneryhtao kyya xine. Inymeropohpyry waro pyra kuahtao xine rokẽ iirypyryme ehtoh

waro pyra exiry. ⁹Osemazuhme Ritonõpo nymeropohpyry waro pyra exiase. “Ywy ase kure Ritonõpo a,” tykase ywy repe. Yrome Ritonõpo nymeropohpyry waro toehse jahtao, ynara ase, “Itamurume tyrypyhpyke ase Ritonõpo a,” ase ya rokene. ¹⁰Mame zuaro toehse ywy juãnohtoh poko, yrypyry ehepyryme ameke rokẽ Ritonõpo a jexiry poko toorihse jahtao. Moro waro toehse ywy. Ritonõpo a tynmeropohpyry tonehpose orihpyme kuehtohkõme repe tymaro. Yrome juãnopryry poko rokẽ jamorepase. ¹¹Azahkuru exiase, “Kure ase Ritonõpo a,” karyhtao ya. Yrome toipe exiase yrypyry poko. Naeroro osenekunohnõko rokẽ exiase. Mame Ritonõpo nymeropohpyry waro toehse jahtao, “Irypyryme ase Ritonõpo a,” ase ya rokene. “Jũme ameke exiko ase Ritonõpo a toorihse jahtao,” ase ya rokene.

¹²Zae Ritonõpo nymeropohpyry mana, “Jomipona ehtoko,” katopõpyry Ritonõpo a zae mana. Kure rokẽ mana. ¹³Yrome oty katohme Ritonõpo nymeropohpyry kurã jorihmãko nae? Arypyra. Yrypyry a rokẽ taorihmapose ywy. Ritonõpo nymeropohpyry pokoino kyyrypyrykõ popyrahxo exiko ipunaka.

Kure jexiry se jahtao yrypyry poko ro myhe ase

¹⁴Ritonõpo nymeropohpyry kure ehtoh waro sytatose, Tuzenu poe tymeropose exiryke. Yrome yrypyry poko ro ase. Tymyhse sã ase yrypyry a. ¹⁵Kure onyripyra jahtao ynara ãko ase ya rokene, “Oty katoh ypenetatoh poko pyra hano?” ãko ase. Yrome yrypyry poko jahtao ynara ãko ase, “Oty katoh moro xihpyry poko hano? Ipoko se pyra ase repe yrome ipoko ro ase,” ãko ase ya rokene. ¹⁶Naeroro ise pyra jehtoh poko ro jahtao, Ritonõpo nymeropohpyry zae exiry enetupuhnõko ase. ¹⁷Naeroro yrypyry poko se pyra ase repe. Yrome yrypyry ukurohtao mana. Naeroro popyra jexiryke ukurohtao, yrypyry poko ase. ¹⁸Kure jexiry poko se ase repe, yrome kure jexiry waro pyra ase. Naeroro ynara enetupuhnõko ase kure nymyry pyra ase ukurohtao. ¹⁹Kure jexiry se ase repe, yrome ipoko pyra sã ase. Mãpyra popyra jexiry se pyra roropa ase repe yrome ipoko ro ase. ²⁰Naeroro ise pyra jehtoh poko ro jahtao, ypoe pyra ase yrypyry poko. Yrypyry poko ase iiryrypyryme jexiryke ukurohtao.

²¹Naeroro ynara enetupuhnõko ase, kure jehtoh poko se jahtao ipoko waro pyra ase iiryrypyryme jexiryke ukurohtao. ²²Ritonõpo nymeropohpyry omipona se ase yronymyryme repe. ²³Yrome ynara enetupuhnõko ase, kure jehtoh poko se jahtao ro yrypyry poko ase, iiryrypyryme jexiryke ukurohtao. Åpuruhpyrytaõ sã ase. Åpuruhpyrytaono tũtara mana tapuruse exiryke åpuruhpyry tao. Moro saaro kure jexiry poko pyra ase jamihme pyra jexiryke. ²⁴Emynyhmãko ase yronymyryme. Onoky yjamihtanohnõko nah yrypyry poko pyra jehtohme, etuarimaketõ esaka ytopyra jehtohme toorihse jahtao? ²⁵Kuesẽkõ Jezu Kyrixtu kypynanohnekõme mana. Emero motye kuhse jamihme mana. Yjamihtanohnõko mana. Naeroro, “Kure mase, Ritonõpo,” ãko ase Ritonõpo a.

Taroino Ritonõpo omipona ase yronymyryme. Yrome jamoreme rokẽ jahtao yrypyry poko exiry, Jezu Kyrixtu jamitunuru pyra jahtao.

Isene kuexirykō poko Ritonōpo zuzenu maro

8 ¹Morara exiryke seromaroro, “Popyra mase ya,” kara Ritonōpo kyaa xine mana ipunaka Jezu Kyrixtu maro kuexirykōke. Ipoetoryme kuexirykōke kuaropopyra xine mana etuarimaketō esaka. ²Ritonōpo a Tuzenu jamitunuru tokarose kyaa xine kyyrypyrykō poko pyra kuehtohkōme. Morara exiryke Zuzenu kuosenetupuhthkō kurākāko mana Jezu Kyrixtu maro nymyry kuexirykōke. Naeroro etuarimaketō esaka ytopyra sytatose. ³Ekurākasaromepyra sexiataose kuamoreme xine Ritonōpo nymeropohpyry omipona pyra kuexirykōke. Zae pyra sexiataose Ritonōpo a emero porehme. Yrome Tumūkuru tonehpose Ritonōpo a sero pona, ahnome ehtohme. Mame kysā xine toehse Imūkuru iirypyrymākō samo. Yrome iirypyryme pyra kynexine. Mame toorikyry ke kyyrypyrykō topehmase eya. Tukurikase roropa kymarokō eya tyjamitunuru ekarotohme kyaa xine, kyyrypyrykō poko pyra kuehtohkōme. ⁴Tumūkuru tonehpose Ritonōpo a tynmeropohpyry omipona kuehtohkōme. Seromaroro kuamoreme xine pyra ytoytkō sytatose, Ritonōpo jamitunuru nae kuexirykōke. Morara exiryke aomipona sytatose. ⁵Mame typenetatohkō xihpyry poko exiketō typenetatohkō poko rokē osenetupuhnōko mā toto. Yrome Ritonōpo zuzenu omipona exiketō Ritonōpo zuzenu omiry poko osenetupuhnōko mā toto. ⁶Morararo openetatohkō poko rokē ōsenetuputyrykohtao jūme etuarimāko matose. Ameke exīko matose Ritonōpo a toorihse awahtao xine. Māpyra kokoro rokē Ritonōpo zuzenu omipona awahtao xine tyrisenā sā ōsenetupuhthkō exīko. Torētyke pyra roropa matose exīko. Mame jūme Ritonōpo maro exīko matose toorihse awahtao xine. ⁷Naeroro Ritonōpo zehno exīko mā toto, typenetatoh xihpyry poko osenetupuhketomo. Ritonōpo nymeropohpyry omipona pyra mā toto. Aomipona exisaromepyra mā toto. ⁸Typenetatohkō xihpyry poko exiketō Ritonōpo zamaro pyra mā toto.

⁹Yrome openetatohkō xihpyry poko pyra matose. Ritonōpo zuzenu omipona matose, ajohpe pyra okurohtao xine Ritonōpo zuzenu nae ahtao. Kyrixtu zuzenu pyra exiketō ipoetoryme pyra mā toto. ¹⁰Yrome Kyrixtu nekarohpyry nae awahtao xine okurohtao xine, Kyrixtu ro okurohtao xine mana. Orihnōko ro ōkokō mā repe, oorypyrykō poko toehse oexirykōke. Yrome Ritonōpo zuzenu oēsemākapotorỹko ropa mana Ritonōpo maro jūme oehtohkōme toorihse ōkokō ahtao. Oēsemākapotorỹko Ritonōpo mana, “Tukurākase mase ya,” tykase oya xine exiryke. ¹¹Ritonōpo zuzenu a Jezu tōsemākapose ropa toorihse ahtao. Naeroro okurohtao xine Ritonōpo zuzenu ahtao, ōkokō rīko roropa orihpỹme mana, Tuzenu okurohtao xine exiryke.

¹²Wekyry tomo, kure kyritorykō Ritonōpo mana. Morara exiryke kyyrypyrykō poko pyra sehtone. Kypenetatohkō xihpyry poko pyra sehtone. ¹³Ynara exiryke, openetatohkō xihpyry poko awahtao xine nuriame exīko matose Ritonōpo a. Yrome ynara karyhtao oya xine, “Ritonōpo zuzenu jakorehmaryke, yrypyry poko pyra ase. Kure rokē tyrīko ase,” karyhtao oya xine jūme Ritonōpo maro exīko matose, toorihse ōkokō ahtao. ¹⁴Ritonōpo zuzenu omipona awahtao xine

ipoenõme matose. ¹⁵Tuzenu tonehpose Ritonõpo a kukurohtaka xine. Ritonõpo zuzenu kuenaroximara xine mana. Typoenõme kyritorỹko mana. Naeroro Ritonõpo zuzenu poe ynara åko sytatose Ritonõpo a, “Papa, Papa,” åko sytatose. ¹⁶“Papa,” åko sytatose Ritonõpo a ipoenõme kuexirykõ waro kuexirykõke. “Ritonõpo poenõme matose,” åko roropa Ritonõpo zuzenu kyya xine mana kukurohtao xine. ¹⁷Mame Ritonõpo poenõme kuexirykõke, ipoetory tomo a inekarotyå kurå apoiko roropa sytatose. Tumũkuru Kyrixtu a inekarotyå apoiko roropa sytatose Kyrixtu maro kuexirykõke. (Mame Ritonõpo se pyra exiketõ mã kutuarimapotoryko toto Ritonõpo omipona kuexirykõke.) Mame emero esẽme Kyrixtu toehse ahtao tuisame exiko roropa sytatose imaro, kuetuarimarykohtao taro Kyrixtu etuarimatopõpyry samo.

Imeipo kuexirykõ poko kure

¹⁸Taro kuahtao xine etuarimåko sytatose. Yrome imeipo kure kuhse exiko sytatose. Ritonõpo nekarotyå kyya xine emero motye kuhse kure mana. Naeroro torẽtyke pyra sehtone kuetuarimarykohtao. ¹⁹Ritonõpo nyrytyå emero eraximåko toh mana. “Ypoenõ moxiamo,” katoh Ritonõpo a eraximåko mã toto. “Umũkuru sã ipunaka toehse mã toto,” katoh Ritonõpo a eraximåko roropa mã toto. ²⁰Ritonõpo nyrytyå emero orihnõko mana. Emero tåtahnikase. Toorikyrykõ se pyra repe. Yrome pake Ritonõpo a tahnikapose toto, iirypyryme toehse Atåo exiryke. “Toiparo rokẽ tyotytõko mã toto ynyrytyamo,” tykase Ritonõpo. Naeroro kukuråkarykõ ropa, eraximåko sytatose. Emero Ritonõpo nyrytyå kuråkary ropa eraximåko roropa sytatose. ²¹Imeipo ipoenõ Jezu Kyrixtu panõ toehse ahtao ipunaka, tynyrytyå emero kuråkåko ropa Ritonõpo mana. Mame tyrisenå toehse emero ahtao orihpỹme exiko mana. ²²Ynara enetupuhnõko sytatose, Ritonõpo nyrytyå etuarimåko ro mã toto seromaroro ekuråkara ro toexirykõke. Enurusasaka nohpo ehtoh sã, samũ åko mã toto. ²³Omise sytatose, tuna se roropa. Kure pyra exiko sytatose. Etuarimåko. Naeroro samũ åko sytatose. Yrome tuzenu tõmapose Ritonõpo a kukurohtaka xine kuamorepatohkõme. “Imeipo Jezu Kyrixtu sã exiko sytatose ipunaka,” åko kukurohtao xine mana. Naeroro ynara katoh eraximåko sytatose, “Umũkuru sã matose toehse ipunaka,” katoh eraximåko sytatose. Kuokokõ kuråkary eraximary poko kyya xine samũ åko sytatose kukurohtao xine. ²⁴Kukuråkarykõ eraximaryke kyya xine typynanohse sytatose. Imeipo kukuråkarykõ Ritonõpo a enõko sytatose rahkene. Tukuråkase kuahtao xine oneraximara exiko sytatose, kuråme toehse kuexirykõke. ²⁵Yrome kukuråkarykõ eraximåko ro sytatose onenepyra ro kuexirykõke. Naeroro penekehpyra sytatose kukuråkarykõ eraximary poko. ²⁶Morararo Ritonõpo zuzenu oturũko mana Ritonõpo maro kypoko xine. Kuosenetupuhtohkõ ekarõko mã Ritonõpo a kuotururukõ waro pyrahko kuahtao xine. “Otara åko hano Ritonõpo a? Oty poko oturupõko hano eya?” åko sytatose. Morara ahtao Ritonõpo zuzenu kukurohtao xine oturũko Ritonõpo maro, tõmiryae rokene. Samũ katoh sã Ritonõpo zuzenu omiry mana. ²⁷Ritonõpo poe

oturũko Zuzenu mana Ritonõpo maro ipoetory tõ akorehmary poko. Kukurohtao xine enẽko Ritonõpo mana. Tuzenu osenetupuhthopõpyry waro roropa mana.

²⁸Naeroro emero rokẽ kuetuarimarykohtao ynara zuaro sytatose, erohnõko Ritonõpo kypoko xine mana. Kure rokẽ kyritorỹko mana, ipyno kuexirykõke, tymenekase roropa kuexirykõke eya tõsenetupuhthopõpyryaero. ²⁹Ynara exiryke tynymenekatyã tymarõme tyrise Ritonõpo a Tumũkuru sã kuehtohkõme, tuisamehxo Imũkuru ehtohme imoihmãkõ jekyry maro. ³⁰Naeroro tynymenekatyã eahmane Ritonõpo typoetoryme toto ehtohme. Mame tyneahmatyã tukurãkase eya. Mame toto kurãkaxĩpo, ynara tykase eya xine, “Umũkuru sã ipunaka exĩko matose,” tykase.

Kypyno xine Ritonõpo exiry poko Jesu Kyrixtu maro

³¹Morohne poko osenetuputyryhtao ynara ãko ase, “Ritonõpo kuakorehmanekõme ahtao, poremãnõko rokẽ kyzehnotokõ mana.” ³²Tumũkuru onypynanohpyra Ritonõpo kynexine. Kypynanohtohkõme Tumũkuru tonehpose tarona aorihthohme, orihpyra kuehtohkõme. Kyya xine Tumũkuru tokarose Ritonõpo a, omomyke pyra toexiryke. Morara Ritonõpo ahtao tynekarory kurã ekarõko roropa kyya xine mana, emero porehme. ³³Kypoko xine ynara ãko Ritonõpo mana, “Kure nase toto, iirypyrykõ tykorokase mana,” ãko kypoko xine mana. ³⁴Naeroro kyhxironanõkõ poremãnõko mã toto. “Iirypyryme matose Ritonõpo a,” kara exĩko mã toto Ritonõpo poetory tomo a. Kyyrypyrykõ korokatamitume Kyrixtu kynorihne. Tõsemãkapose ropa kuhse Kumykomo a tymaro ehtohme ropa tuisame. Tummy maro kypoko xine oturũko mana, kuakorehmatohkõme. Naeroro ynara kasaromepyra imehnõ mana, “Orihnõko matose oorypyrykõ ehepyryme,” kasaromepyra imehnõ mana kyya xine. ³⁵Naeroro seropõkõ mã kyzehno xine Kyrixtu onyrisaromepyra mã toto, kypyno xine pyra Kyrixtu ehtohme. Otarãme kuosanumatorỹko mã toto Jesu poetory tõ kara. Otarãme kutuarimanohpotorykõ mã toto. Otarãme kyryhmatorỹko toh mana. Otarãme emitapãnõko sytatose. Otarãme tymõkomoke pyra exĩko sytatose tymetyke pyra ipunaka. Otarãme tyrohsẽ apoĩko sytatose. Otarãme orihnõko sytatose. Yrome morara ahtao ro kypyno xine exikehpyra Kyrixtu mana. ³⁶Ynara tymerose Ritonõpo omirymerose sero poko,

“Opoetoryme yna exiryke oriorihsasaka kohmãnõko ynanase.

Kaneru etapasẽ sã yna rĩko imehnõ mana.

Popyra rokẽ yna rĩko toh mana,”

me tymerose. ³⁷Yrome morohne toehse ahtao ro kyporemãkapopyra xine mã toto. Tãkye ro sytatose kuetuarimarykohtao ro Kyrixtu kypyno xine exiryke.

³⁸Ynara enetupuhnõko ase, senohne emero kyzehno xine Kyrixtu onyripyra mã toto kypyno xine pyra aehtohme. Toorihse kuahtao xine kypyno xine ro mana. Orihpyra ro kuahtao xine, morararo kypyno xine ro mana. Ritonõpo nenyoytyã Ritonõpo omipona pyra toehse ahtao, kyzehno xine Ritonõpo onyripyra mã toto. Joroko tamuru omipona exiketomo, kapuaõkõ esẽkõme toto ahtao ro kyzehno

xine Ritonôpo onyripyra mã toto. Seromatokomo te, exipyra ro exiketô roropa kyzehno xine Ritonôpo onyripyra mã toto. ³⁹Kae kuahtao xine kypyno xine ro mana. Nono ao kuahtao xine morararo, kypyno xine mana, Kuesêkô Jezu Kyrixtu enetuputyryke kyya xine. Naeroro Ritonôpo nyrytã emero porehme, kyzehno xine Ritonôpo onyripyra mã toto. Kypyno xine exikehpyra Ritonôpo mã ipunaka.

Ritonôpo poko tynymenekatyã maro

9 ¹Zae jomiry mana. Kyrixtu enetupuhnôko ase jesême nymyry. Naeroro ajohpe pyra ase. Jesême Ritonôpo zuzenu exiryke josenetupuhtoh kurākāko mana zae ehtoh waro jehtohme. Naeroro ajohpe pyra jehtoh waro ase. ²“Eminyhmāko ase yronymyryme wekyry tō poko, juteu tō poko,” āko ase. Samū kakehpyra ase ukurohtao. Wekyry tō nymyry mokaro juteu tomo. ³Yronymyryme wekyry tomo a Jezu enetupuhpory se ase Ritonôpo a. “Papa kapuaono, ameke kyriko Kyrixtu wino, ise awahtao, jūme jetuarimatohme, wekyry tō kurākatamitume,” kary se ase Ritonôpo a repe. ⁴Ritonôpo nymenekatyāme mã toto. Typoenōme tyrise toto eya, tuisame imehxo toexiry tonepose roropa eya xine. “Okurākatorỹko ase,” tykase Ritonôpo eya xine.

Tynmeropohpyry tokarose roropa eya xine. Zae Ritonôpo eahmary waro mã toto. Eya xine roropa, “Ynekarory tō ekarōko ase oya xine,” tykase Ritonôpo. ⁵Aparão tō pakōme toh mana. Kyrixtu roropa toto ekryryme toehse, ahnome tonuruse exiryke. “Tuisamehxo mase Ritonôpo. Emero esême mase. Kure mase,” sykatone eya kokoro rokene. Jūme morara kakehpyra sehtone, enara.

⁶“Okurākatorỹko ase,” kaxīpo juteu tomo a, “Tōmihpyryae pyra Ritonôpo toehse ropa,” kara ase. Ynara exiryke, Ritonôpo a emero pyra Izyraeu tō tymenekase mã toto. Tuhke pyra rokē ipoetoryme mã toto. ⁷Ritonôpo a emero pyra Aparão poenō typoetoryme tyrise. Ynara tykase Ritonôpo Aparão a, “Izake poenō rokē ynymenekatyāme mana apakōme nymyry toto ehtohme,” tykase. ⁸Morara karyke Ritonôpo a Aparão pū poe rokē tonuruse exiketô Ritonôpo poenōme pyra mana. Iximaeu tō Ritonôpo poenōme pyra mana. Yrome Ritonôpo omihpyry poe aenurutyã Izake tō typoenōme ekarōko Ritonôpo mana. Aparão pakōme nymyry toto ekarōko Ritonôpo mana.

⁹Ynara Ritonôpo omihpyry kynexine Aparão a, “Imeīpo joehtoh ropa toehse ahtao oehnōko ropa ase. Moraramẽ Sara emūkuāko mana,” tykase.

¹⁰Mame nae ro enetupuhpotoh mana. Tuhke pyra rokē Ritonôpo nymenekatyã mana. Repeka toemūkuase kamaramẽ, orutuame asakoro. Jūkō toiro, Izake kynexine. ¹¹⁻¹²Yrome toiro Ritonôpo nymenekahpyryme kynexine. Mame tamoreme inymenekahpyry waro imehnō ehtohme, ynara tykase Ritonôpo nohpo a, “Omūkuru osemazuhme aenuruhpyry takorō poetoryme exiko mana,” tykase Ritonôpo. Morara tykase ynororo enurupyra ro toto ahtao, kure ehtoh poko pyra ro toto ahtao, tyrypyry poko pyra roropa toto ahtao. Naeroro Ritonôpo tōsenetupuhpotōpyry poe rokē tymenekase toiro eya, kure toto ehtopōpyry pokoino pyra. ¹³Ynara tymerose Ritonôpo omiryryme, “Jako

sehxo ase. Yrome Ezau se hkopyra ase,” tykase. Morara tymerose Ritonôpo omiryme. ¹⁴“Toiro rokê tymenekase eya imehxo ehtohme. Irui onymenekara kynexine. Naeroro zae pyra Ritonôpo mana,” âko imehnô mã otarâme. Yrome ajohpe morara kananô mana. ¹⁵Ynara tykase Ritonôpo Moeze a, “Imehnô se jahtao, toto onuãnohpyra ase iirypyrykô poko. Ipyno xine se jahtao toto pynanohnôko ase,” tykase. ¹⁶Naeroro kypyno xine Ritonôpo mana, “Yna pyno exiko,” karyke pyra kyya xine. Kypyno xine mana kure kynyrihpyrykô pokoino pyra roropa. Kypyno xine se Ritonôpo exiryke rokê kypyno xine mana. ¹⁷Ynara tymerose Ritonôpo omiryme, ynara tykase Parao a, “Ynara ehtohme tuisame kyriase, yjamtunuru enepotohme oya imehnomo a, jekâtotohme toto a emero pata tō punero,” tykase. ¹⁸Morara exiryke, imehnô pyno se Ritonôpo ahtao toto pyno mana. Yrome tōmipona pyra exiketomo a ynara âko Ritonôpo mana, “Ah jomipona pyra nexĩ toto yronymyrmehxo,” âko mana.

**Pohnô wãnoypyry poko
toto kurākary poko roropa**

¹⁹Otarâme ynara âko mã imepỹ ya, “Ynara karyhtao Ritonôpo a, ‘Popyra matose ya. Awãnohtorỹko ase,’ karyhtao eya, zae pyra mana, wãnohto rokene. Inyrihpyryme kuexirykôke onytyorômara sytatose,” âko mã mokyro ya otarâme. ²⁰Yrome etako pahne jepe, Ritonôpo maro oseosezuhpyra exiko, “Oty katohme serara kyriase?” kara orino tumerime tapuhse ahtao. Tyrihpô onezuhpyra mana. Mokyro, orino apuhne sã Ritonôpo mana kypoko xine. ²¹Orino apuhne typoe rokê tyrĩko mana. Mame moro orino ke toiro, asakoro tapuhsê riry se tahtao tyrĩko mã rahkene. Tumeri riry se tahtao oripo roropa, morara tyrĩko mana. Ynoro rokê zuaro mana.

²²Orino apuhne sã Ritonôpo kynexine, juteu tō pynanohnôko. Typoe rokê toto pynanohnôko kynexine. Iirypyrymãkô zehno toexiry enepory se toehse ynororo tyjamtunuru enepotohme imehnomo a. Mãpyra tuhke jeimamyry toto onuãnohpyra kynexine. Toto onutuarimapopyra kynexine aporo.

Imehnô eahmaryhtao typoetoryme toto ehtohme juteu tō onutuarimapopyra kynexine. Tōmipona pyra aexityã onutuarimapopyra roropa kynexine.

²³Yrome, “Umūkuru enetupuhnanô isã exiko mã toto,” tykase Ritonôpo. Morara exiryke toahmase sytatose eya Jezu enetupuhtohme kyya xine Kuesêkôme. “Opyno xine ase. Awãnoypyrykô se pyra ase oorypyrykô poko,” tykase ynororo Tumūkuru enetupuhnanomo a. Kure toexiry enepory se Ritonôpo exiryke morara tykase typyno exiketomo a. ²⁴Tymenekase sytatose Ritonôpo a typoenôme kuehtohkôme. Toitoine sytatose juteu tōme. Imehnô sytatose juteutôkara. Yrome kymarokô emero toahmase sytatose Ritonôpo a typoenôme kuehtohkôme. ²⁵Ynara tymerose Ritonôpo omiryme Ozeia a,

“Imehnô kynexine ypoetory tō kara.

Yrome, ‘Ypoetoryme matose,’ âko ase.

Mokaro pyno pyra exine repe.

Yrome eya xine, ‘Opyno xine ase,’ âko ase, toto eahmâko.

²⁶ Moraramo moro pata poro, ‘Ypoetory kara matose,’ katopôpyry poro, moro poro toto eahmâko ase.

‘Orihpÿme exikety poenôme matose,’ âko mã imehnô ipoko xine,” tykase. Moro tymerose Ritonôpo omiryne Ozeia a.

²⁷ Ynara tykase Izaja roropa Izyraeu tō poko, “Ikuhpÿme Izyraeu tō toehse ahtao ro isawā samo, tuna konôto ehpikuroko, morara ahtao ro toitoine rokē mã inypynanohtyāme exīko toto. ²⁸ Okynā pyra seropôkō rypyry epehmapôko Kuesêkō mana, axī roropa,” tykase.

²⁹ Ynara tymerose roropa Izaja ekepyry a pake, “Kypoenôkō akoïpyry onynomopyra Kuesêkō ahtao, Sotomapôkō sã sehtory. Komorapôkō enahtopôpyry sã roropa sehtory, senahtory rokene,” tykase.

Izyraeu tō mã Ritonôpo omiry kurā poko

³⁰ “Oty katohme tuhke juteutôkara Jezu enetupuhnôko, yrome tuhke pyra rokē juteu tō enetupuhnôko nae?” âko matose otarāme. Mokaro juteutôkara kure toehtohkō onupipyra toh nexiase repe. Yrome, “Tukurākase matose,” tykase Ritonôpo eya xine. ³¹ Măpyra juteu tomo a, Ritonôpo nymenekatyamo a Ritonôpo maro kure toehtohkō tupise repe inyeropohpyry omipona toehtohkō poko repe. Yrome, “Kure matose ya,” kara tokurehse Ritonôpo eya xine, inyeropohpyry omipona exisaromepyra toto exiryke. ³² Ritonôpo onenetupuhpyra toexirykôke tokurehse toto. “Zae sytatose Ritonôpo a enetuputyryke kyya xine,” kara toh nexiase. Azahkuru ynara tokarose eya xine, “Kure ynanase Ritonôpo a inyeropohpyry omipona yna exiryke,” tykase toto azahkuru. Kyrixtu enetuputyry se pyra toh nexiase. Naeroro, “Zae matose ya,” kara tokurehse Ritonôpo eya xine. ³³ Moro poko ynara tymerose Ritonôpo omiryne, “Etatoko pahne, Xião po ypoetory tō esē rīko ase.

Topuimo sã mã mokyro exīko orêpyra.

Yrome ise pyra exīko mã toto, morotôkomo.

Topu pona osetapaketō sã ise pyra exīko mã toto.

Măpyra tosêkôme enetuputyryhtao eya xine atasamara mã toh exīko,” tykase, tymerose.

10 ¹ Wekry tomo, juteu tō pynanopyry poko penetâko ywy yronymyryme. Wekry tōme mã toto. Naeroro Ritonôpo maro oturukehpyra ase toto kurākary poko. ² Ritonôpo omipona se yronymyryme toh mã repe, zuaro ase. Yrome Ritonôpo a zae ehtoh waro pyra toh mana. ³ Ritonôpo a tukurākarykō waro pyra toh mana. Naeroro tamoreme xine toekurākarykō zupīko nexiase toto. Zae sytatose Ritonôpo a enetuputyryke rokē kyya xine, moro enetuputyry se pyra nexiase toto. ⁴ Moraramo Kyrixtu mã Ritonôpo nymeropohpyry etyhpÿryme mana, kukurākatohkôme. Naeroro Kyrixtu enetupuhnanō emero kurākâko Ritonôpo mana Tumûkuru enetuputyryke eya xine.

Sero nonopōkō pynanopyry se Ritonōpo mana porehme

⁵Ynara tymerose Moeze a, “Ritonōpo nymeropohpyry omipona awahtao xine ipunaka, oorypyrykō poko pyra roropa awahtao xine moino ro oenurutopōpyrykō poero oorikyrykō ponāmero, morara awahtao xine orihpyme matose exiko, jūme Ritonōpo maro,” tykase. ⁶Yrome ynara tymerose roropa eya kukurākarykō poko Ritonōpo enetuputyryke kyya xine, “Ynara kara ehtoko osey, ‘Kyrixtu enehpory se sytatose kapu ae kukurākatohkōme,’ kara ehtoko,” me tymerose. Oty katohme? Tooehse exiryke sero pona. ⁷“Ynara kara ehtoko roropa, ‘Nono ae Kyrixtu senepotone ropa kukurākatohkōme. Aorikyhpory tō poe Kyrixtu sēsemākapotone ropa,’ kara ehtoko,” me tymerose. Oty katohme? Tōsemāse ropa exiryke. ⁸Ynara tymerose roropa Ritonōpo omiryne, “Zuaro matose zuaro se awahtao xine, kukurākarykō poko Ritonōpo a, aomiry enetuputyryke kyya xine.” Moro omi totase oya xine. Ynanekaroase oya xine. Ipoko mosenetuputyatose, “Kyrixtu enetupuhtoko,” karyhtao yna a oya xine. Moro omi ekarōko ynanase oya xine. ⁹Jezu orihxipo tōsemākapose ropa Ritonōpo a. Moro enetuputyryhtao oya xine imehnō zurūko matose, “Jezu jesēme mana,” āko matose imehnomo a. Morara awahtao xine opynanohtorỹko Ritonōpo mana. ¹⁰Ynara exiryke, kukurohtao xine enetuputyryhtao kyya xine kukurākatorỹko Ritonōpo mana. “Zae mase ya,” āko mana kyya xine. “Jezu jesēme mana,” karyhtao kyya xine kypynanohtorỹko Ritonōpo mana. ¹¹Ynara tymerose Ritonōpo omiryne, “Jenetuputyryhtao oya xine oesēkōme atasamara matose,” me tymerose Ritonōpo omiryne. ¹²Ahno poko emero morara āko Ritonōpo mana, oxisā juteu tō exiryke juteutōkara maro. Ritonōpo seropōkō esēme mana, emero porehme. Naeroro tonetupuhnānō akorehmāko mā emero, imaro autururukohtao. ¹³Ynara tymerose Ritonōpo omiryne, “Papa kapuaono, kukurākako,’ kananō pynanohtōko Ritonōpo mana emero porehme,” āko.

¹⁴Yrome atakorehmaposaromepyra onenetupuhpyra exiketō mana. Morararo onenetupuhpyra omi kurā onetapitopyra exiketō mana. Mame otāto omi kurā etāko toh nae onekaropyra imepỹ ahtao eya xine? ¹⁵Morararo omi kurā onekaropyra toh mana, ekaronanō anaropopyra tokurehse ahtao. Ynara tymerose Ritonōpo omiryne sero poko, “Kure kuhse mokaro oepyry mana. Omi kurā ekaronanō oepyry kure kuhse mana,” āko. ¹⁶Yrome toitoine rokē omi kurā etāko mā toto, emero pyra. Ynara tymerose Izaja a sero poko, “Papa kapuaono, yna omiry onenetupuhpyra mā toto. Tuhke pyra rokē enetupuhnōko mā toto,” tykase. Moro tymerose Izaja a pake. ¹⁷Naeroro enetupuhnōko mā toto omi kurā etaryhtao. Etāko toh mana Kyrixtu poko tamorepase toto ahtao.

¹⁸Yrome ynara āko ase oya xine, ajohpe pyra omi kurā onetara toh nae? Totase eya xine rahkene. Ynara tymerose Ritonōpo omiryne moro poko, “Aomirykō totase eya xine emero pata tō punero.

Toto omihpyry tōsekātose nono etyhpory punero.”

¹⁹Ynara āko ropa ase, “Izyraeu tō zuaro pyra nexiahse?” āko ase. Ynara āko Moeze nymerohipyry jezuhnōko,

“Izyraeu tomo, imehnō zumoxike oritorỹko ase.

Ypoetory tō kara poko ozekītanohtorỹko ase,
zae ehtoh waro pyra exiketō poko,”

tykase. ²⁰Orēpyrahxo Izaja kynexine roropa ynara karyhtao Ritonōpo omiryne,

“Tonetupuhse ywy juteutōkara a, jupipynỹpo tomo a.

Tōsenepose ywy roropa eya xine,

‘Yna akorehmako,’ kapynỹpo tomo a,”

tykase Izaja Ritonōpo omiryne. ²¹Yrome Izyraeu tō poko ynara tykase,

“Juteu tō eahmary poko ykohmamyase toto kurākatohme repe. Yrome jomipona pyra rokē nexiase toto. Ymoipyra roropa nexiase toto,” tykase Izaja Ritonōpo omiryne toto poko.

**Izyraeu tō wānopyry se pyra Ritonōpo mā repe,
ipynanopyrykō se toexiryke**

11 ¹“Typoetory tō juteu tō turumekase Ritonōpo a,” āko matou ya? Arypyra ipunaka. Ywy roropa juteume ase. Aparāo paryme ase. Pēxamĩ paryme roropa ase. Jurumekara Ritonōpo mana. ²Naeroro tynymenekatyā onurumekara Ritonōpo mana. Apitoryme tymenekase toto typoetoryme toto ehtohme. Ritonōpo omihpyry waro matose moro poko, Izyraeu hxirotopōpyry Eria a, Ritonōpo netaryme. Ynara tykase ynororo, ³“Ritonōpo, urutōme onenyohtyā totapase eya xine. Tynekarorykō zahkatoh typahpahse roropa eya xine. Ywy ro rokē opoetory akoĩpyryme ase. Mame jetapary kuhnōko roropa mā toto,” tykase Eria pake. ⁴Moraramē ynara tykase Ritonōpo eya, “Omoro rokē kara. Tuhke jenetupuhnanō nae ro ase. Seti miume orēpyra exiketō ypoetory tō nae ro mana. Jenetuputyry tyya xine onurumekara mā toto. Wewe xihpyry, ahno naxikahpyry ēpataka porohpyra mā toto, ‘Kure mase. Yna rihpome mase,’ kara roropa toh mana tynaxikatyākomo a,” tykase Ritonōpo. ⁵Eria maronōpo tō sã mā juteu tō seromaroro. Toitoinē rokē Ritonōpo enetupuhnōko mā toto, seti miumākō menekatoṗpyry sã Ritonōpo a pake. Tuhke pohto rokē Ritonōpo nymenekatyā nae mana. Ipynanopyrykō se toexiryke, tymenekase toto eya. ⁶Tymenekase toto eya typoe rokene, ipyno xine toexiryke, kure aexirykōke pyra. Kynyrihpyrykō kurā pokoino tymenekase kuahtao xine, typoe rokē pyra kymenekarykō exiry, typoe rokē pyra kypyno xine exiry roropa.

⁷Etatoko pahne, Izyraeu tō tukurākarykō se repe zae toehtohkōme Ritonōpo a. Yrome tokurehse toto. Tuhkākōkara rokē tukurākase Ritonōpo a. Tynymenekatyā rokē tukurākase eya. Yrome tukurākatohkō onenetupuhpyra imoihmākō kynexine. Naeroro tōmipona pyra exiketō poko ynara tykase Ritonōpo kynexine, “Ah onenetupuhpyra nexĩ toto,” tykase.

⁸Ynara tymerose Ritonōpo omiryne, “Ritonōpo poe otato pyra toehse toto,” tykase. “Onenetupuhpỹme roropa tyrise toto eya,” tykase. “Moro saaro

seromaroro Izyraeu pakomotyã onenetupuhpyra mã toto. Etaryhtao eya xine otato pyra mã toto,” tykase. ⁹Ynara tymerose Tawi a mokaro poko, “Osenekunohnõko rokẽ mã toto.

Zae pyra osenetupuhnõko mã toto.

Naeroro Papa kapuaono, autukurukohtao ro ituarimapoko toto.

Onokyro apoitoh taka sã êmapoko toto.

Zuãnohpoko toto iirypyrykõ ehepyryme.

¹⁰Enurukõ apuruko samo awaro pyra toto ehtohme.

Etuarimaketõme tyriko toto, omoxinety puimananõ samo,” tykase Tawi Ritonõpo a. Morara tymerose Tawi a Ritonõpo omiryme.

¹¹Yrome jũme pyra juteu tã azahkuru osenetupuhnõko mã toto, axĩtao rokene. Jũme pyra toto wãnohnõko roropa Ritonõpo mana. Ritonõpo omipona pyra juteu tã toehse. Morara exiryke imehnõ typynanohse Ritonõpo a, zumoxike juteu tã ehtohme. Juteutõkara zumoxike juteu tã se Ritonõpo kynexine, typynanohse toto exiryke. “Senetupuhpone roropa kypynanohtohkõme Ritonõpo a, ãko mã juteu tã otarãme,” tykase Ritonõpo oseya rokene. ¹²Juteu tã Ritonõpo omipona pyra toehse. Morara exiryke juteutõkara pynanohnõko Ritonõpo mana seromaroro. Onenetupuhpyra juteu tã kynexine. Morara exiryke juteutõkara enetupuhnõko seromaroro. Juteutõkara a kurãkõ ekarõko Ritonõpo mana seromaroro tõmipona pyra juteu tã toehse exiryke. Yrome juteu tomo a enetuputyryhtao ropa itamurumehxo Ritonõpo nekarory apoĩko juteutõkara mana juteu tã maro.

Juteutõkara kurãkary ropa poko Ritonõpo a

¹³Oya xine juteutõkara a ynara ãko ase, Ritonõpo nymenekahpyryme ase ãmorepanekõme tõmiry kurã poko. Yronymyryme erohnõko ase ãmoreparykõ poko. Tãkye ase roropa. ¹⁴Otarãme oumoxike xine wekyry tã exĩko juteutõkara Ritonõpo enetuputyry eneryke tyya xine. Mame otarãme wekyry tã mã Ritonõpo enetuputyry se exĩko roropa, juteu tomo. Mame otarãme toto pynanohnõko Jezu mana. ¹⁵Juteu tã se pyra toehse Ritonõpo ahtao kure toehse juteutõkara a, tymaro osepeme toto ehtohme. Mãpyra juteu tã pyno ropa Ritonõpo ahtao kure kuhse exĩko mana. Aorihtyã êsemamyry ropa sã kure exĩko mana.

¹⁶Wyi ekyiryhtao, ekyisenã zokonaka kure ahtao tytororo kure exiry enetupuhnõko sytatose. Otyro mity kure ahtao amoriry roropa kure mana. (Moro saaro tonetupuhnanõ osemazuhme Ritonõpo poetoryme toehse ahtao, seromato enetupuhnanõ roropa ipoetoryme exĩko, Aparão ehtopõpyry samo.) ¹⁷Mame otyro tarykase mana, oriwera. Mame toitoine amoriry tysahkase esemy a. Tymyakãmase toto oriwera ituhtaõ amoriry ke, toto esahpyry po ahtatohme ropa. Moro oriwera amoriry sã juteu tã mana, isahkatyã samo. Onenetupuhpyra toexirykõke Ritonõpo poenõme pyra toehse toto. Amarokõ juteutõkara, moro ituhtaõ amoriry sã matose. Ritonõpo poenõme matose toehse enetuputyryke oya xine. ¹⁸Naeroro mokaro, juteu tã, Ritonõpo onenetupuhpynõ onypoihtopyra ehtoko, “Tee, juteu tã se pyra Ritonõpo mana. Kymarokõ rokẽ menekase,” kara

ehtoko. Amoriry sã rokẽ matose. Zoko sã pyra matose. Mame otyro eukuru yhtopyra mana amoriry wino imity aka. Yrome imity wino onuhnõko mana amoriry aka. Morararo matose. Kure oritorỹko Ritonõpo mana juteu tõi pokoino.

¹⁹Otarãme ynara ãko matose, “ÿ, amoriry isahkatyã sã juteu tõi tymyakãmase yna ke,” ãko matose otarãme. ²⁰Ajohpe pyra mana. Amoriry isahkatyã sã juteu tõi turumekase Ritonõpo a onenetupuhpyra toto exiryke. Mame typoenõme amarakõ tyrise eya mokaro esahpyry pona, Kyrixtu enetuputyryke oya xine. Yrome epyrypara ehtoko. “Kymarokõ rokẽ Ritonõpo poenõme sytatose,” kara ehtoko. Tomeseke ehtoko Ritonõpo onenetupuhkehyra oehtohkõme. ²¹Otyro amoriry sahkarý sã juteu tõi tuãnohse Ritonõpo a onenetupuhpyra toto ahtao. Amarakõ roropa opynanohpyra xine Ritonõpo exiko mana onenetupuhpyra awahtao xine. ²²Moro poko Ritonõpo kure ehtoh enetupuhnõko sytatose. Yrome kyyrypyrykõ zehno exiry poko enetupuhnõko roropa sytatose. Tõmipona pyra exiketõ zehno mana. Yrome opyno xine mana ipyno exikehyra awahtao xine onenetupuhkehyra roropa awahtao xine. Naeroro tomeseke ehtoko. Turumekase oya xine ahtao, amoriry sahkarý sã awãnohtorỹko roropa Ritonõpo mana. ²³Morarama juteu tomo a Ritonõpo enetuputyryhtao ropa eya xine, typoenõme toto riko ropa Ritonõpo mana. Isahkahpyry riry ropa esahpyry pona, moro saaro typoenõme juteu tõi riry waro Ritonõpo mana. ²⁴Amarakõ juteutõkara oriwera amoriry ituhtaõ sã matose. Mame moro ituhtaõ amoriry tysahkase, arykahpyry aka tyritohme, tarykasẽ amoriryme ehtohme. Moro sã matose. Osemazuhme Ritonõpo poetoryme pyra mexiatose. Yrome seromaroro ipoetoryme toehse matose. Mame oriwera amorirỹpyry riry ropa tupime pyra Ritonõpo a. Moro sã juteu tõi riry ropa tupime pyra Ritonõpo a mana typoenõme ropa toto ehtohme. Enetuputyryhtao eya xine typoenõme toto riko ropa Ritonõpo mana.

Emero pynanopyry se Ritonõpo exiry poko

²⁵Wekyry tomo, Ritonõpo osenetupuhtopõpyry tokare pyra kynexine aporo. Yrome seromaroro tokare toehse rahkene. Naeroro ase aosenetupuhtopõpyry ekarõko oya xine, zuaro oehtohkõme. Ynara mana, axitao rokẽ Ritonõpo enetuputyry se pyra juteu tõi exiko mana. Juteutõkara pynanopyry poko, “Epo,” tykase Ritonõpo ahtao, Kyrixtu tonetupuhse ahtao toto a, morara ahtao enetuputyry se exiko ropa juteu tõi mana. Morohne poko ourutorỹko ase, “Kymarokõ rokẽ tymenekase Ritonõpo a, typoetoryme,” kara oehtohkõme. ²⁶Moromeipo juteu tõi emero pynanoohnõko Ritonõpo mana. Sero poko ynara tymerose Ritonõpo omiryme,

“Opynanohnekõ mã Xião poe oehnõko mana.

Mame Jako pakomotyã rypyry korokãko mana emero porehme.

²⁷Morara ãko ase eya xine toto rypyry korokaryhtao ya,” tykase, tymerose. ²⁸Omi kurã se pyra juteu tõi toehse emero pyra. Morara exiryke Ritonõpo poetoryme pyra toehse mã toto. Zehno mã toto. Yrome morara toehse mokaro exiryke amarakõ, juteutõkara, Jezu Kyrixtu enetupuhnõko.

Yrome moinoro Ritonôpo nymenekatyãme juteu tō exiryke toto pyno ro mana. “Ypoenōme matose,” tykase Ritonôpo pake Aparão tomo a. Naeroro juteu tō pyno ro Ritonôpo mana ipunaka. ²⁹Ritonôpo kure ehtoh onytyorōmara mana. “Mokaro pynanohnōko ase,” karyhtao eya, toto pynanohnōko mã rahkene. “Moxiã menekãko ase ypoenōme toto ehtohme,” karyhtao roropa eya, toto menekãko mã rahkene. ³⁰Pake hkopyra Ritonôpo onenetupuhpyra mexiatose. Aomipona pyra mexiatose. Seromaroro opynanohtorỹko Ritonôpo mana, aomipona pyra juteu tō toehse exiryke. ³¹Moro saaro imeĩpo juteu tō pynanohnōko Ritonôpo mana opyno xine ehtoh sã seromaroro. Toto pynanohnōko Ritonôpo mana tōmipona pyra toto ahtao ro seromaroro. ³²Oxisã toehse juteu tomo juteutōkara maro Ritonôpo a, aomipona pyra toexirykōke. Morara exiryke oxisã toto pynanohnōko roropa Ritonôpo mana.

“Kure mase Ritonôpo,” kary poko

³³Kure kuhse Ritonôpo mana imehnō motye emero. Tuarō kuhse roropa ynororo. Emero ehtoh waro mana. Ritonôpo osenetupuhtoh waro pyra sytatose ipunaka. Ayatory waro pyra roropa sytatose ipunaka.

³⁴Ynara ãko Ritonôpo omiry sero poko,

“Kuesẽkō osenetupuhtopõpyry waro pyra seropõkō mã emero.

Ritonôpo anamorepara mã toto ipunaka.

³⁵Tykyryrykō onekaropitopyra mã toto Ritonôpo a epehmapotohme ropa eya imeĩpo,”

ãko. ³⁶Ynara exiryke, senohne emero tyrise Ritonôpo a. Ritonôpo poe emero toehse mana. “Emero motye kuhse kure mase, Ritonôpo,” katohme eya xine emero tyrise Ritonôpo a. Naeroro, “Kure mase Ritonôpo,” kakehpyra sehtone myarotokorōme.

Ritonôpo omipona kuerohthokõ poko

12 ¹Wekry tomo, kypyno xine Ritonôpo mã ipunaka. Naeroro osekarotoko onekarorykō kurãme eya. “Taro ase Ritonôpo, õmipona rokẽ jehtohme,” kahtoko eya tãkye aehtohme. Morara awahtao xine zae matose exĩko Ritonôpo poko. ²Ritonôpo se pyra exiketō typenetatohkõ poko rokẽ mã toto. Mokaro ehtoh sã pyra ehtoko. Õsenetupuhtohkõ ikurãkapotoko Ritonôpo a. Õsenetupuhtohkõ tukurãkase ahtao eya, Ritonôpo penetatoh kurã kypoko xine waro exĩko matose, tãkye Ritonôpo riry waro exĩko roropa matose te, zae ehtoh waro roropa matose exĩko.

³Ritonôpo a tyjमितunuru tokarose ya imehnō amorepaneme jehtohme. Naeroro ynara ãko ase oya xine, kure oehtohkõ poko õsenetuputyrykohtao onymotyẽkara ehtoko. Zae osenetupuhtoko oehtohkõ poko, oerohtohkõ poko, enara, Ritonôpo poe tonetupuhse oya xine exiryke. ⁴Kuokokõ tuhke typokōke mana. Mame kypokõkõ tuhke tỹpokonohke mana. ⁵Morararo sytatose Jezu Kyrixtu enetupuhnanomo. Tuhke kymarokõ repe. Yrome toiro tokokẽ sã

osenetupuhnōko sytatose Kyrixtu maro nymyry kuexirykōke. Mame kuokokō pokono atakorehmary sā atakorehmāko sytatose kuerohthōkō poko kuahtao xine emero porehme. ⁶Kypyno xine Ritonōpo mana ipunaka. Naeroro tyjमितunuru tyripose eya kukurohtaka xine tyotyoro kuerohthōkō poko kuehtōhkōme Ritonōpo nyrohmanohpotopōpyry poko. Tōmiry poko urutōme Ritonōpo nekarohpyry kyya xine ahtao, moro poko sehtone yronymyryme, Kuesēkō enetuputyryke kyya xine. ⁷Imehnō akorehmaneme tyrise kuahtao xine Ritonōpo a sakorehmatone toto. Imehnō amorepaneme tyrise kuahtao xine eya, samorepatone toto. ⁸Imehnō typoremāse ahtao Ritonōpo enetuputyry poko, mame jamihme ropa toto riry waro kuahtao xine Ritonōpo poe, syjamihtanohpotone ropa toto. Tȳkyryneke kuahtao xine tonahsē sekarotone imehnomo a. Kyyamene se pyra sehtone. Imehnō esēme awahtao xine, tomeseke ehtoko opoetory tō poko. Etuarimaketō akorehmary waro awahtao xine Ritonōpo poe tākye ehtoko toto akorehmary poko.

⁹Ajohpe pyra ehtoko imehnō pyno oexirykō poko. Oorypyrykō zehno ehtoko. Zae se rokē ehtoko. ¹⁰Imehnō Jezu poetory pyno ehtoko oxiekyryme oexirykōke Kyrixtu enetuputyryke oya xine. Kure rokē imehnō tyritoko roropa. ¹¹Yronymyryme erohtoko. Akīme pyra ehtoko. Kuesēkō omipona ehtoko yronymyryme. Tākye ehtoko aomipona oexirykō poko. ¹²Jezu maro tuhke jeimamyry aropōko sytatose Ritonōpo esao. Moro poko ōsenetuputyrykō poko tākye ehtoko. Oetuarimarykohtao eanahtotoko. Oturukehpyra ehtoko Ritonōpo maro. ¹³Ritonōpo poetory etuarimaryhtao axīke akorehmatoko toto ōkyryrykō zokonaka ekarotoko roropa eya xine. Osa ekarotoko katonō nyhtohme atapyīkō tao.

¹⁴Ritonōpo se pyra exiketomo a ooryhmarykohtao, “Papa, moxiā ituarimapoko,” kara ehtoko Ritonōpo a. Ynara kahtoko, “Papa, moxiā ikurākako ropa,” kahtoko rokene. ¹⁵Tākye exiketō maro awahtao xine atākyematoko. Xitaketō maro awahtao xine toto maro oxitatoko. ¹⁶Imehnō Jezu poetory pyno ehtoko emero porehme. Epyrypara ehtoko. “Imehnō motye kure ase,” kara ehtoko. Osepeme ehtoko tymōkomokākara maro. “Imehnō motye tuarohxo ywy,” kara ehtoko roropa.

¹⁷Popyra orirykohtao imehnomo a emȳpopyra ehtoko. Kure ehtoh poko rokē ehtoko imehnō neneryme emero, zae oehtōhkō waro toto ehtohme. ¹⁸Yronymyryme ehtoko osepeme oehtōhkōme imehnō maro, oxiehno pyra oehtōhkōme toto maro, emero porehme. ¹⁹Wekyry tōme matose opyno xine jexiryke. Emȳpopyra ehtoko popyra tyrise awahtao xine imehnomo a. Ritonōpo rokē eraximatoko. Imēipo toto wānohnōko mana, iirypyry zehno toexiryke. Ynara tymerose Ritonōpo omiryryme. “Ywy roro popyra exiketō poko emȳpōko ase. Toto epehmāko ase iirypyrykō epehpyryme, āko Kuesēkō mana,” me tymerose Ritonōpo omiryryme. ²⁰Yrome ynara ehtoko, Ritonōpo omihpyryae ro. Ynara tymerose, “Ozehno exikety omise ahtao, autuhmatoko. Tuna se ynororo ahtao, auhpatoko. Kure ozehno exikety riryhtao oya xine, otarāme ehxirōko mana ozehno xine toehtopōpyry poko,” āko. ²¹Tyryrypyry

poko exikety ynara karyhtao oya xine, “Kyyrypyrykõ poko sehtone,” karyhtao oya xine, “Arypyra ipunaka,” kahtoko eya xine. Popyra orirykohtao imehnomo a kure rokẽ tyritoko toto. Morara awahtao xine orẽpyra exiko matose, enara.

Kowenu omipona kuehtohkõ poko

13 ¹Ritonõpo a tyrise kowenu tõ mana. Kowenu poetory tõ roropa Ritonõpo poe tuisame mã toto. Naeroro toto omipona ehtoko emero porehme. ²Kowenu omipona pyra kuahtao xine Ritonõpo nymenekatyã omipona pyra sytatose. Morara exiryke kowenu omipona pyra exiketõ wãnohnõko mã toto. ³Kowenu poetory zuno pyra kurākõ mana, yrome popyra exiketõ mã toto zuno. Naeroro tuisa tõ zuno se pyra awahtao xine kure rokẽ ehtoko. Mame kure rokẽ awahtao xine, “Zae mase,” äko mã toto oya xine. ⁴Ritonõpo poe kowenu poetory tõ mana opynanohtohkõme. Yrome popyra awahtao xine, toto zuno ehtoko. Ritonõpo poe jamihme mã toto popyra exiketõ wãnohtohme. Ritonõpo poe ajoajohpākõ wãnohnõko mã toto. Popyra exiketõ wãnopyry zae mã rahkene. ⁵Morara exiryke kowenu poetory tõ omipona ehtoko. Ozehno xine toto exiryino rokẽ pyra toto omipona ehtoko. Yrome toto omipona zae exiry waro oexirykõke toto omipona ehtoko. ⁶Morara exiryke roropa kowenu omi poe, kytinerükõ apiakāko sytatose kowenu tinerũme. Zae aerokurukohtao Ritonõpo nyrohmanohpotoh poko erohnõko kowenu poetory tõ mana. ⁷Naeroro kowenu nepehmapotyã oya xine epehmatoko. Kure rokẽ tyritoko toto roropa emero porehme.

Imehnõ maro zae rokẽ kuexirykõ poko

⁸Toeparo rokẽ osepekahpyra ehtoko imehnomo a. Epehmatoko toto. Mame imehnõ pyno exikehpyra ehtoko. Imehnõ pyno awahtao xine Ritonõpo nymeropohpyry omipona matose. ⁹Ynara tymeropose Ritonõpo a, “Opyty kara nohpo ahtao ipoko pyra ehtoko. Imehnõ onetapara ehtoko. Imehnõ mõkomory onematonanohpyra ehtoko, ïkyryrykõ onematonanohpyra ehtoko roropa. Imehnõ kyryry poko penetara ehtoko roropa.” Mame etyhpyryme ynara tykase Ritonõpo kyya xine, “Imehnõ pyno ehtoko, osepyno oehtohkõ saaro,” tykase. Moro etyhpyry omipona awahtao xine Ritonõpo nymeropohpyry omipona matose ipunaka. ¹⁰Imehnõ pyno awahtao xine, toto onyhtomara matose. Naeroro imehnõ pyno awahtao xine, Ritonõpo nymeropohpyry omipona matose exiko emero porehme. ¹¹Etatoko pahne, Jezu oepyyry ropa waro matose. Naeroro ipakatyã sã ehtoko. Ritonõpo nymeropohpyry omipona kuahtao xine ipakatyã sã sytatose. Kyrixtu enetupuhpitoryhtao kyya xine okynaro aepyyry ropa kynexine. Okyna hkopyra aepyyry ropa mana seromaroro. ¹²Kuesëkõ oepyyry ropa ãmepyyry sã mana. Ëmehsasaka mana okynã pyra Jezu oepyyry ropa exiryke. Naeroro kyyrypyrykõ xihpyry surumekatone. Ritonõpo omipona rokẽ sehtone. Soutatu tõ typyreke mã toto onuopyra imehnõ ehtohme. Mokaro sã sehtone, Kuesëkõ jamitunuru maro sehtone kyyrypyrykõ poko pyra kuehtohkõme. ¹³Zae rokẽ sehtone

kuomirykõ poko, kynyrirykõ poko roropa, ihximyra kuehtohkõme imehnõ neneryme. Eukuru enyryhtao emotyẽkara sehtone. Etỹpyra roropa sehtone. Imehnõ nohpo poko pyra sehtone. Ajoajohpe pyra sehtone. Atatapoipyra sehtone. Imehnõ zumoxike pyra roropa sehtone. ¹⁴Kypenetatohkõ poko kuahtao xine iirypyryme exiko sytatose. Naeroro kypenetatohkõ poko pyra sehtone. Yrome Kuesẽkõ Jezu Kyrixtu tyjमितunuru ekarõko kyya xine mana soutatu tõ esẽ pyrou ekarory samo typoetory tomo a. Naeroro, “Ajमितunuru tyriko yna kurohtaka orẽpyra yna ehtohme õmipona,” kahtoko Kyrixtu a.

Popyra imehnõ Jezu poetory onyripyra sehtone

14 ¹Kure rokẽ ehtoko imehnõ Jezu poetory tõ maro. Jamihme pyra toto ahtao ro Jezu enetuputyry poko, eahmako toto amaro xine toto ehtohme. Oseosezuhpyra ehtoko toto maro, toto osenetupuhtoh poko. ²Toitoinẽ Jezu poetory emero otuhnõko. Yrome imehnõ mã jamihme hkopyra enetuputyryke tyya xine tõsẽ onõpyra, tonahsẽ rokẽ enahnõko mã toto. ³Amarokõ emero otuhnõko matose. Naeroro, “Popyra mokyro, zuaro pyra rokẽ mana,” kara ehtoko imepỹ poko, tõsẽ onõpyra exikety poko. Morararo tonahsẽ rokẽ enahneme awahtao xine, “Popyra mokyro,” kara ehtoko imepỹ poko, emero otuhkety poko. Typoetoryme tyrise toto exiryke Ritonõpo a, “Popyra mokyro,” kara ehtoko ipoko xine. ⁴Zae pyra sytatose imepỹ poetory ekaroryhtao popyra kyya xine. Ritonõpo omipona mokyro mana. Zae ahtao, Ritonõpo rokẽ, “Zae mase,” åko eya mana. Yrome azahkuru ahtao, “Azahkuru mase,” åko mana. Tyjमितunuru riko Kuesẽkõ mana ikurohtaka zae rokẽ ehtohme. Naeroro zae rokẽ exiko mokyro mã rahkene. ⁵Toitoinẽ matose ynara åko, “Sero õmepyry tyoro mana, tia såtume mana,” åko, atåkyematohme roropa. Yrome imehnõ mã ynara åko, “Emero õmepyry oxiså ya,” åko mana. Morohne poko osenetupuhtoko otupipyra oehtohkõme. ⁶Toiro õmepyry menekaryhtao Jezu poetory a atåkyematohme, kure rokẽ Kuesẽkõ ritohme moro õmepyry menekåko mana. Morararo tonahsẽ enapyryhtao eya kure rokẽ Kuesẽkõ ritohme moro enahnõko mana. “Kure mase Ritonõpo, senohne onekarohpyryme mana, ynanapyryme,” karyke eya Ritonõpo a. Imepỹ mã tõsẽ onõpyra ahtao, kure Kuesẽkõ ekarõko roropa mana, “Kure mase,” karyke eya roropa Ritonõpo a. ⁷Kypokoino xine rokẽ pyra isene sytatose, kypokoino xine rokẽ pyra orihnõko roropa sytatose. ⁸Isene kuahtao xine, kure Kuesẽkõ ritohme kyya xine isene sytatose. Kuorikyrykohtao, kure Kuesẽkõ ritohme orihnõko sytatose. Naeroro Kuesẽkõ poetoryme sytatose orihpyra ro kuahtao xine. Kuorikyrykohtao ipoetoryme ro sytatose. ⁹Kyrixtu kynorihne. Mame kynẽsemåne ropa toorihxipo orihpyra exiketõ esẽme ehtohme te, aorihtyå esẽme ehtohme roropa. ¹⁰Amarokõ ke? Oty kato, “Popyra mokyro,” åko matou imepỹ poko? Oty kato, “Moky xihpyry,” åko roropa matou? Yrome kymarokõ emero Ritonõpo õpataka exiko kuapiakatohkõme eya. ¹¹Ynara tymerose Ritonõpo omiryne sero poko, “Orihpỹme ase, åko Kuesẽkõ mana.

Naeroro seropõkõ emero porehme tosekumuru po porohnõko mã
toto jẽpataka.

‘Ritonõpo mase,’ ãko toh mã ya emero porehme,”
tykase, tymerose. ¹²Naeroro kymarokõ emero Ritonõpo ezuhnõko
sytatose kuehtopõpyrykõ poko sero nono po.

Imehnõ Jezu poetory azahkuru onyrippyra sehtone

¹³Morara exiryke imehnõ Jezu poetory tõ onykerekeremara sehtone. Ynara
rokẽ osenetupuhtoko, zae rokẽ sehtone imehnõ Jezu poetory tõ neneryme.
Morara kuahtao xine, “Mokyro zae pyra mana,” kara imehnõ mana kypoko
xine. Mãpyra zae pyra ehtoh poko kuahtao xine azahkuru exiko roropa mã
toto kuenarykõke. ¹⁴Kuesẽkõ Jezu Kyrixtu poe ynara zuaro ase, tõsẽ onyry
iirypyryme pyra mana, ahno naxikahpyry ãpataka tyrise ahtao ro, joroko
zohme tokarose ahtao ro imehnomo a ekamotohme ropa imeipo. Yrome
iirypyryme enetuputyryhtao oya xine, morara ahtao iirypyryme oya xine mana.
¹⁵Imepỹ Jezu poetory zae pyra ehtoh poko tyrise kyya xine ahtao tõsẽ onyryke
kyya xine mokyro pyno nymyry pyra sytatose. Toto pyno Kyrixtu exiryke
kynorihne toto pynanohtohme. Naeroro toto pyno sehtone roropa. Eya xine
ppyra moro tõsẽ onyryhtao kyya xine, onõpyra sehtone toto maro kuahtao
xine. ¹⁶Otarãme onyriyrykõ kure oya xine repe, yrome imehnomo a otarãme
ppyra mana. Morara ahtao tomeseke ehtoko imehnõ onyporemãkapopyra
oehtohkõme roropa. ¹⁷Ynara exiryke, Kuesẽkõme Ritonõpo enetuputyryhtao
kyya xine tõsẽ poko torẽtyke pyra sytatose, eukuru tõkehko poko roropa. Yrome
kure ehtoh poko enetupuhnõko sytatose te, imehnõ pyno kuehtohkõ poko, tãkye
kuehtohkõ poko Ritonõpo zuzenu poe, enara osenetupuhnõko sytatose Ritonõpo
enetuputyryhtao kyya xine Kuesẽkõme. ¹⁸Morarama Kyrixtu omipona kuahtao
xine Ritonõpo zamaro sytatose exiko, imehnomo a roropa kure sytatose exiko.

¹⁹Naeroro orẽpyra sehtone osepeme kuexirykõ poko imehnõ maro.
Satakorehmatone orẽpyrahxo kuehtohkõme Kyrixtu enetuputyry poko kyya
xine. ²⁰Ritonõpo nyrihpyry imepỹ kurohtao onyryhmara sehtone azahkuru
kuexirykõ poko. Emero rokẽ onõpoppyra ehtoko imehnomo a ise pyra toto
ahtao. Emero tõsẽ kure kuohkõme repe, yrome ahno nyrihpyry zotỹpyryme
toehse ahtao joroko zohme, moro onõpyra sehtone imehnõ iirypyryme
riporiyino. ²¹Zae sytatose, imehnõ iirypyryme onyripyra kuahtao xine.
Otarãme kyya xine tõsẽ onyry kure, jehnahpyry enyry roropa kure. Yrome
imepỹ Jezu poetory a morohne onyry iirypyryme ahtao onõpyra sehtone
ipunaka. ²²Emero rokẽ onyry kure oya xine ahtao moro poko epyrypara
ehtoko. Moro poko osenetupuhtoko Ritonõpo neneryme rokene. Mame zae
ehtoh waro awahtao xine zae rokẽ ehtoko. Zae ehtoh poko rokẽ awahtao xine,
tãkye matose exiko. ²³Yrome, “Nary,” karyhtao oya xine, “Otarãme senohne
onyry ya popyra mana,” karyhtao oya xine, mame moro onyryhtao oya xine,
ppyra matose Ritonõpo a exiko. Zae ehtoh tonetupuhse oya xine repe. Yrome

zae ehtoh poko pyra mexiatose. Morara exiryke zae ehtoh enetuputyryhtao oya xine yrome tyorõ poko awahtao xine oorypyrykõ poko matose.

**Imehnõ Jezu poetory tõ akorehmary poko
tãkye toto ehtohme**

15 ¹Orëpyra kuahtao xine Jezu enetuputyry poko, imehnõ jamihme hkopyra exiketõ sakorehmatone, toetuarimarykõ poko poremäpyra toto ehtohme. Kypenetatohkõ poko rokẽ pyra sehtone. ²Imehnõ Jezu poetory tõ sakorehmatone, orëpyrahxo toto ehtohme Jezu enetuputyry poko, tãkye roropa toto ehtohme. ³Morararo Kyrixtu kynexine. Typenetatoh poko pyra kynexine. Ynara tymerose Ritonõpo omiryne moro poko, “Okerekerematopõpyry sã opoihtonanomo a, ykerekereämäko mã toto ypoihtõko roropa mã toto,” tykase Jezu Tumy a. ⁴Emero Ritonõpo omiry tymerose kuamorepatohkõme, kure kuexirykõ eraximatohme roropa kyya xine. Ritonõpo omiry omipona kuahtao xine atãkyemãko sytatose. Kuetuarimarykõ poko penekhepyra roropa sytatose. Kure kuehtohkõ oneraximakehpyra sytatose. ⁵Ritonõpo poe poremäpyra sytatose kuetuarimarykohtao. Ritonõpo poe atãkyemãko sytatose. Naeroro ynara äko ase Ritonõpo a opoko xine, “Romapõkõ akorehmako Papa, Omükuru Jezu Kyrixtu sã toto ehtohme ipoenopyry ke eya xine. Morara ahtao oxisã osenetupuhnõko mã toto. ⁶‘Kure mase Ritonõpo, Kuesëkõ Jezu Kyrixtu zũ kurã mase,’ äko mã toto oximõme,” äko ase Ritonõpo a.

Jezu Kyrixtu poko omi kurã etary poko juteutõkara a

⁷Mame imehnõ Jezu poetory pyno ehtoko, opyno xine Kyrixtu ehtoh samo. Imehnõ Jezu poetory pyno awahtao xine, “Kure Ritonõpo mã rahkene, ipoetory tõ osepyno exiryke,” äko mã toto oenerykõke. ⁸Etatoko pahne, juteu tõ akorehmaneme toehse Kyrixtu, zae Ritonõpo ehtoh waro toto ehtohme. Aparão tõ zurutopõpyryae ro Ritonõpo a tooehse ynororo, ⁹juteutõkara akorehmatohme roropa, “Kure mase Ritonõpo,” katohme eya xine typynanopyrykõ poko eya. Ynara tymerose Ritonõpo omiryne, “Morara exiryke, ‘Kure mase Ritonõpo,’ äko ase juteutõkara netaryne. Eremiãko ase kure oehtoh poko,” tykase. ¹⁰Ynara tymerose roropa, “Atãkyematoko juteutõkara, Ritonõpo nymenekatyã maro (juteu tõ maro),” tykase. ¹¹Ynara tymerose roropa Tawi a, “Kure Kuesëkõ tyritoko juteutõkara. ‘Orëpyra mase Ritonõpo,’ kahtoko eya emero porehme,” tykase, tymerose. ¹²Ynara roropa tymerose Izaja a, “Jesi pary enurũko mana. Orëpyra exiko mana, juteutõkara esẽme. Mame mokyro enetuputyryke tyya xine tosëkõme, kure toexirykõ eraximãko mã toto,”

tykase.

¹³Ritonôpo poe kure kuehtohkõ eraximãko sytatose. Naeroro ynara âko ase Ritonôpo a opoko xine, “Papa kapuaono, opoetory tõ âkyemapoko, torêtyke pyra tyriko toto oenetuputyryke eya xine. Mame Ouzenu jamitunuru ke orêpyrahxo tyriko toto, kure toehtohkõ eraximary poko,” âko ase opoko xine.

Orêpyra Pauru ehtopôpyry poko pape merory poko

¹⁴Wekyry tomo, ynara osenetupuhnôko ase opoko xine, kure ehtoh poko matose kokoro rokene. Tuarohxo roropa matose. Naeroro imehnõ amorepary waro matose. ¹⁵Yrome sero pape meroryhtao ya, orêpyra sã ourutorỹko ase wenikehpyra oehtohkõme ynekarohpyry poko. Orêpyra ase, Ritonôpo a tymenekase jexiryke. ¹⁶Jezu Kyrixtu poetoryme tymenekase ywy juteutôkara amorepatohme. Ritonôpo maro oturukety sã ase erohnôko, juteutôkara amorepary poko Jezu Kyrixtu enetupuhthome eya xine. Juteutôkara Jezu enetuputyryhtao, Ritonôpo omipona exiko mã toto. “Imehxo mase, yna esê mase,” âko mã toto Ritonôpo a. Mame morara kary etaryke tyya tâkye Ritonôpo exiko mana. Mame kure exiko roropa mã toto Ritonôpo neneryme, aosenetupuhthokõ tyrise exiryke Ritonôpo zuzenu a. ¹⁷Jezu Kyrixtu maro jexiryke tâkye rokê ase jerohtoh poko, Ritonôpo nyrohmanohpotopôpyry poko ya. ¹⁸Pake Kyrixtu poe juteutôkara amorepary poko exiase, enetupuhthome toto a, Ritonôpo omipona toto ehtohme. Aomipona toehse mã toto jomiry etaryke tyya xine te, kure jehtopôpyry eneryke roropa tyya xine. Morara kary poko ihximyra ase. ¹⁹Ritonôpo jamitunuru eneryke tyya xine te, kurâkôkara kurâkatopôpyry eneryke tyya xine roropa Ritonôpo omipona toehse mã toto, Ritonôpo zuzenu jamitunuru ymaro exiryke. Naeroro jytoryhtao Jerusarê poe Iriria pona ynara ase, “Kyrixtu enetuputyryhtao oya xine opynanohtorỹko Ritonôpo mana,” asene imeimehnõ netaryme pata tõ punero. ²⁰Moinoro omi kurâ poko imehnõ amorepary se ase. Kyrixtu poko onetapitopyra exiketõ amorepary se ase toto patary poro, Kyrixtu waro pyra ro toexirykôke. ²¹Ynara tymerosse Ritonôpo omiryse moro poko,

“Zuruhnõ ipoko mã enêko mã toto.

Onetapitohnõ mã enetupuhnôko mã toto,”

tykase. Naeroro Kyrixtu onetapitopyra exiketõ zurûko ase ipoko.

Toytory se Pauru ehtopôpyry poko Roma pona

²²Moinoro oenese xine jytory se exiase repe. Yrome tokurehse ywy, imehnõ Jezu onetapitopyra exiketõ amoreparyke ro ya omi kurâ poko. ²³Yrome seromaroro jerohtoh taro tõtyhkase. Naeroro oenese xine jytory se ase. ²⁴Otarãme ytôko ase rahkene oenese xine. Expania pona jytoryhtao oenerykõ se ase. Moraramẽ okynã pitiko amaro xine jahtao, otarãme jakorehmãko matose Expania pona jytotohme. ²⁵Yrome seromaroro Jerusarê pona ytôko ase aporo, Jezu poetory tõ Jerusarêpôkõ akorehmase. Ynara exiryke, ²⁶Jezu poetory tõ Masetonia po te, Kyrexia po roropa tytinerûkõ ekarory se toehse, pitiko rokê

pyra, tymōkomokākara akorehmatohme, Ritonōpo poetory tō akorehmatohme Jerusarē po. Mokaro tinerū arose ytōko ase Jerusarēpōkomo a ekarotohme. ²⁷Mokaro Masetoniapōkō juteutōkara, Kyrexia pōkō roropa juteutōkara. Jezu tonetupuhse eya xine tamorepase toexirykōke Jerusarēpōkomo a. Naeroro tytinerūkō ekarory se mā toto juteu tomo a, etuarimaketomo a. Juteutōkara tŷkyryrykō apiakary kure ya mana juteu tō akorehmatohme atakorōme toexirykōke. ²⁸Moraramē moro tineru tokarose ya ahtao eya xine, mokaro nekarohpyry tytororo ekarōko ase juteu tomo a, Jerusarēpōkomo a. Morotoino ytōko ase oenese xine, Expania pona jytyryhtao. ²⁹Mame oya xine toytose jahtao, ourutorŷko ase itamurume Kyrixtu nyrytŷ kurā poko. Imehnō motye kure jyriko ynororo. Moro poko ourutorŷko ase tākye oehtohkōme.

³⁰Wekyry tomo, Kuesēkō Jezu Kyrixtu tonetupuhse roropa oya xine, imehnō pyno matose roropa Ritonōpo zuzenu nae oexirykōke, āmorepanekōme. Aomipona matose. Naeroro ajohpāme sã ōtururukohtao Ritonōpo a yronymyryme oturutoko ypoko, orēpyra jehtohme jerohtoh poko. ³¹“Pauru ewomako Papa, onyhtomara Juteapōkō ehtohme, onetapara ōmipona pyra exiketō ehtohme,” kahtoko Ritonōpo a. “Tākye opoetory tō tyriko Papa, Jerusarēpōkomo. Pauru narohpyry apoiry poko tyya xine, tākye tyriko toto Papa,” kahtoko Ritonōpo a. ³²Mame morararo ōtururukohtao Ritonōpo a ypoko tākye ase exīko toeporehkase jahtao oya xine, jaropory se Ritonōpo ahtao. Mame kure oturūko sytatose oximaro toehse kuahtao xine. ³³Jakorō tomo, Ritonōpo poe torētyke pyra sytatose. “Papa kapuaono, Romapōkō pyno exiko. Ewomako toto,” āko ase Ritonōpo a. Naeroro oewomatorŷko mana.

Aosekazumatopōpyrykō Pauru a

16 ¹Kuoryxirykō Pepe aropōko ase oya xine. Jezu poetoryme ynororo. Sēkerea po Jezu poetory tō akorehmaneme mana. ²Naeroro kure mokyro tyritoko, oya xine toytose ahtao. Osa ekarotoko eya atapyi kō tao. Kuesēkō pokoino mokyro tyritoko kure. Toipe Ritonōpo poetoryme kuahtao xine imehnō Jezu poetory riko sytatose kure. Tuhkākō takorehmase roropa eya. Ywy roropa takorehmase eya tytapyi tao. Naeroro takorehmane se ynororo ahtao akorehmatoko.

³“Kure pāna matou?” kary se ase Pirixira a, Akira a roropa. Ymaro erohtetōme toto exiryke Kyrixtu Jezu erohtoh poko. ⁴Osepyno pyra toh kynexine. Orikyise toh kynexine ypynanohtohme. Naeroro, “Kure mase,” kary se ase eya xine. Ywy rokē kara, tuhkākō Jezu poetory tō roropa juteutōkara, “Kure mase,” kary se ynanase toto a. ⁵“Kure pāna matou?” kary se roropa ase Jezu poetory tomo a oximōme exiketomo a itapyi kō tao.

“Kure pāna mano, jepe Epeneto?” kary se ase Epeneto a. Mokyro osemazupu Kyrixtu enetupuhne moero Azia po. ⁶“Kure pāna mano Maria?” kary se ase. Yronymyryme mokyro nerokuase ākorehmarykō poko. ⁷“Kure pāna matou Ātoroniku, Junia maro?” kary se ase. Juteu tō mokaro ysamo.

Ymaro ãpuruhpyry tao toh nexiase. Mokaro warohxo Peturu tō mana. Jezu poetoryme toehse toto osemazuhme onenetupuhpyra ro jahtao.

⁸“Kure pãna mã Äpyriato? Opyno ase ipunaka Kuesëkö poetoryme oexiryke. ⁹Kure pãna mã Upanu?” kary se ase. Yna maro erohketyme ynororo, Kyrixtu erohtoh poko. Extaki a roropa, “Kure pãna mã moero? Opyno ase. Jepeme mase,” kary se ase. ¹⁰“Kure pãna mano Apere?” kary se ase. Kyrixtu onurumekara mokyro ehtopöpyry waro ase. Tuhke tyhtomase ynororo Kyrixtu enetuputyryke eya yrome poremäpyra ynororo. “Kure pãna matou?” kary se ase roropa Arixtopuru tomo a, itapyĩtaökō maro. ¹¹“Kure pãna mã Erotião?” kary se ase. Juteume mokyro ysamo. Mokaro a roropa Jezu poetory tō Nasezu tapyĩtaökōmo a, “Kure pãna matou?” kary se ase roropa mokaro a.

¹²“Kure pãna matou Tyrypena, Tyrypoza roropa?” kary se ase. Erohnōko mã toto Kuesëkö erohtoh poko. Jepe kurano a, Perexiti a, “Kure pãna mano?” kary se ase roropa, erohketyme nymyry exiryke Kuesëkö erohtoh poko. ¹³“Kure pãna matou?” kary se ase Rupo tomo a, jē maro. Erohkety orēpyra nase Kuesëkö erohtoh poko. Jē roropa Tumükurume sã jyriase kure rokene. ¹⁴“Kure pãna matou Axĩkyrito te, Perekōti te, Eremese te, Pataropa te, Eremasa te, emero Jezu poetory tō amarokō maro. Kure pãna matou?” kary se ase oya xine. ¹⁵“Kure pãna matou?” kary se ase Piroroku tomo a Juria maro te, Nereu tomo a aoryxiry maro, Orĩpa a te, emero Ritonōpo poetory tō roropa imaro xine.

¹⁶Oseahmatoko atakorōmākō sã oexirykōke. “Kure pãna matou?” kary se oya xine Kyrixtu poetory tō taro, emero porehme.

Tuaro ehtoko azahkuru amorepananō oenekunopyrykōino

¹⁷Wekyry tomo, ynara kary se ase oya xine. Tomeseke ehtoko tyorō poko ãmorepanekō poko. ãmorepatopöpyrykō tyorōmary se mã toto. Oseosezuhnōko mã toto oxiehno Jezu poetory ritohme. Jezu enetuputyry rumekapory se mã toto imehnomo a. ãmorepatopöpyrykō rumekapory se mã toto. Naeroro mokaro maro pyra ehtoko. ¹⁸Morara kananō mã Kuesëkö Kyrixtu erohtoh poko pyra mã toto. Typenetatoh poko rokē mã toto. Omi kurā ke sã imehnō enekunohnōko mã toto. Tuaro pyra exiketō pyryparyke roropa tyya xine toto enekunohnōko mã toto. Naeroro mokaro poko tomeske ehtoko osenekunohpopyra oehtohkōme. ¹⁹Omi kurā omipona oehtohkō poko zuaro imehnō mana emero. Naeroro tãkye ase opoko xine. Kure ehtoh poko zuaro oexirykō se ase. Yrome iirypyryme ehtoh poko tuaro pyra oexirykō se ase. ²⁰Ritonōpo poe torētyke pyra sytatose. Okynã pyra joroko tamuru amixihnōko mã Ritonōpo opupurukō zopikoxi. Ijamtunuru enahkapōko mana ohtomazomopyra xine aehtohme.

Kuesëkö Jezu kure oritorỹko mana.

²¹“Kure pãna matou?” kary se Timoteu tō oya xine. Ymaro erohketyme ynororo. Morararo Ruxiu te, Jasão te, Soxipatoro, enara. “Kure pãna matou?” kary se mã toto oya xine. Juteu tō mokaro ypanōkomo.

(Ro 16.27)

²²Ywy ase, Terexiu, sero pape merone. Ywy roropa, “Kure pāna matou?” kary se ase oya xine, Jezu poetory tomo.

²³Sero tapyi esē roropa Kaju, “Kure pāna matou?” kary se roropa mana. Itapyi tao Jezu poetory tō mā oximōnōko. Eraxitu roropa. Sero pata tinerū eraseme ynororo. “Kure pāna matou?” kary se ynororo oya xine. Kuatu roropa morara kary se roropa oya xine.

²⁴“Kure rokē Romapōkō tyriko Papa,” āko ase Kuesēkō Jezu Kyrixtu a.

**“Kure mase Ritonōpo imehxo,”
katopōpyry Pauru a**

²⁵“Kure mase Ritonōpo. Emero motye tuisamehxo mase,” sykatone. Ynororo rokē orēpyra kyrirykō waro mana, Jezu enetuputyry poko porempāpyra kuehtohkōme. Omi kurā poko imeimehnō amorepase ytoytoase Jezu Kyrixtu poko. Pake Ritonōpo tōsenetupuhstopōpyry onekaropyra kynexine seropōkomo a. ²⁶Yrome seromaroro jarao tōsenetupuhstopōpyry tyripose Ritonōpo a. Urutōkō nymerotyā ae tōsenetupuhstopōpyry poko emero patapōkō tuarōtanohpōko Ritonōpo mana enetupuhstopōpyry toto a, tōmipona roropa toto ehtohme.

²⁷Toiro Ritonōpo mana. Ynoro rokē tuaro mana emero porehme. Naeroro, “Kure mase Ritonōpo, emero motye imehxo mase,” kakehpyra sehtone eya, Jezu Kyrixtu tonehpose eya exiryke kyya xine. Enara.